

KURUMSAL RAPORLAMA EKOSİSTEMİ: UNSURLAR, DÜZENLEMELER VE ÖNGÖRÜLER*

Arş. Gör. Dr. Emine Serap KURT**

Arş. Gör. Dr. Hakan CAVLAK***

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS298-ÖS330

ÖZ

Son yıllarda kurumsal raporlama ekosisteminde yaşanan değişimin bir sonucu olarak uluslararası kurum ve kuruluşlar, kurumsal raporların oluşturulması adına çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ayrıca bu kurumlar muhtelif düzenlemeleri (çerçeve, rehber, kılavuz, standart) işletmelerin kullanımına sunmuştur. Ağırlıklı olarak çevresel, sosyal, yönetim, sürdürülebilirlik hususları ile entegre düşünce çerçevesinde oluşturulan düzenlemeler ve bunları ortaya koyan kurumlar, başta işletmeler ve paydaşları olmak üzere konu ile ilgilenen tüm taraflar açısından iç içe geçmiş ve karmaşık bir hal almıştır. Bu çalışmada, söz konusu karmaşık yapının anlaşılır ve basit bir görünümünü elde etmek adına kurumsal raporlamaya ilişkin uluslararası düzeyde çalışma yürüten kurumlar, düzenlemeler ve taraflar sınıflandırılmış bir şekilde ele alınmış olup kurumsal raporlama ekosistemini oluşturan tüm unsurlar açık, anlaşılır ve bağlantılı olarak ortaya konmuştur. Son olarak ise kurumsal raporlama ekosistemi ifadesinin tanımı yapılmış ve ekosistemin geleceğine ilişkin öngörülere değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Rapor, Kurumsal Raporlama Ekosistemi, ESG, Entegre Düşünce.

JEL Sınıflandırması: M10, M19, M49

* Makale Geliş Tarihi (Date of Submission): 03.02.2022; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 10.04.2022
Bu çalışma, 25-27 Kasım 2021 tarihlerinde MÖDAV tarafından düzenlenen 18. Uluslararası Muhasebe Konferansında sunulan bildirinin, yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş halidir.

** Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, serapkurt@trakya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2192-0669>

*** Ardahan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, hakancavlak@ardahan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5891-7722>

Atıf (Citation): Kurt, E. S. ve Cavlak, H. (2022). Kurumsal Raporlama Ekosistemi: Unsurlar, Düzenlemeler ve Öngörüler. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS298-ÖS330. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1067737>

CORPORATE REPORTING ECOSYSTEM: ELEMENTS, REGULATIONS AND FORECASTS

ABSTRACT

As a result of the change in the corporate reporting ecosystem in recent years, international institutions and organizations have carried out various studies for the creation of corporate reports. In addition, these institutions have made various regulations (framework, guidance, standard) available to businesses. Regulations created mainly within the framework of environmental, social, governance, sustainability, integrated thinking and the institutions that reveal them have become intertwined and complex in terms of all parties interested in corporate reporting, especially businesses and their stakeholders. In this study, to obtain a clear and simple view of the complex structure in question, institutions that work on corporate reporting on an international scale, regulations and other elements are discussed in a classified way. Then, all the elements that make up the corporate reporting ecosystem are presented in a clear, understandable, and connected manner. Finally, the definition of the corporate reporting ecosystem is made, and the predictions of the ecosystem are mentioned.

Keywords: Corporate Report, Corporate Reporting Ecosystem, ESG, Integrated Thinking.

JEL Classification: M10, M19, M49

EXTENDED SUMMARY

PURPOSE AND MOTIVATION

In recent years, international regulations in the field of corporate reporting, especially on environmental, social, governance, sustainability issues and integrated thinking, and the institutions that reveal them, have become intertwined and complex for all parties interested in the subject. All of the pieces that make up the corporate reporting ecosystem are described and illustrated in a clear, understandable, and integrated manner in this study. Finally, the definition of the corporate reporting ecosystem is offered, as well as forecasts for the ecosystem's future.

METHODOLOGY

The questions of this research are as follows; what does the ecosystem of corporate reporting regulatory bodies and the regulations generated by these institutions, stakeholders, and elements impacting corporate reporting look like? What is the relationship between the elements in this ecosystem? What is the definition of the term "corporate reporting ecosystem"? Starting with the research question, all parties, regulations, and elements in the corporate reporting ecosystem were classified, research questions were answered through document review and systematic archive search, and predictions were formed based on the ecosystem's conclusions. The study in question has a fundamental research aspect because the basic results gained by answering the research questions are

produced with the goal of discovering relationships between the events that are the focus of the research and adding new ones to the current knowledge (İslamoğlu & Alnıaçık, 2013). The qualitative technique was applied in this preliminary study. This is because important data is frequently gathered, combined, categorised, and analyzed from sources including guides, reports, and guidelines. Systematic archive scanning and document review are the approaches to use for qualitative research. Categorical analysis, which is one of the techniques used in content analysis, will be utilized in this study to assess the contents of guides, guidelines, regulations, and other documents. Another approach used in this study is case-detection research, which is used to collect systematic and regular information on the events (Arslanoğlu, 2016). From a subjective standpoint, the meaning of the data gained as a consequence of all of these methodologies is examined.

RESULTS AND DISCUSSION

The global corporate reporting system was explored in the study using the deductive method and a system approach in accordance with the integrated thinking philosophy. The elements that constitute the corporate reporting ecosystem are grouped into six categories (business characteristics, regulatory bodies, audit companies, stakeholders, data storage, fintech and software companies, standard setting organizations). Each element in the ecosystem influences or is influenced by the others, and the components collaborate.

Standard-setting bodies, another element of the corporate reporting ecosystem, are alphabetized and divided into primary and other categories based on their global degree of usage. Organizations in the primary group are CDP, GRI, IAASB under IFAC, IASB and ISSB under IFRS Foundation, TCFD, SDGs and PRI prepared by UN, VRF. Organizations in the other group are AccountAbility, Capitals Coalition, EU regulations, ISO, OECD, TNFD, Global Compact prepared by UN and other organizations. It's critical to clarify how standard-setting bodies' policies interact with one another. As a result, as previously stated, summary information (name, year of establishment, purpose, type of regulation) about standard-setting bodies is provided, with principal and other groups based on the global degree of usage of the rules. Furthermore, significant advancements in the corporate reporting ecosystem from 2015 to 2022 are described.

Globalization, pandemic, climate crises, industry 4.0 and digitalization, stakeholder demands, economic crises, and corporate scandals are examples of external environmental factors that affect corporate reporting elements and are included in the corporate reporting ecosystem. These factors directly or indirectly affect the elements within the ecosystem and may lead to various changes within the corporate reporting ecosystem.

In a brief, the corporate reporting ecosystem can be defined as “a dynamic system where interested parties come together to deliver comprehensive, comparative and explanatory corporate reports”. In a

broad sense, the corporate reporting ecosystem can be defined as “the whole of intertwined systems consisting of the elements that cooperate and interact and the external environmental factors affecting these elements in order to make corporate reports, which are an important communication tool in presenting their financial and non-financial performances to their stakeholders, to be comprehensive, comparative and explanatory”.

CONCLUSION AND IMPLICATION

The risk of greenwashing in reports created by firms who regard ESG reporting as a way to boost profitability is a concern that should not be overlooked.

EU Green Deal regulations accelerated the transition from linear economy to circular economy with the effect of Covid-19. It is foreseen that the concepts of integrated thinking, integrated reporting and value reporting will gain importance.

Because the parties who play a significant role in corporate reporting must work together, convergence and standardization initiatives in this area will continue. The ISSB, in collaboration with important decision makers and regulatory bodies, is expected to reduce the complexity of corporate reporting.

On the other hand, depending on the developments in the corporate reporting ecosystem, a new senior management team with the titles of "Chief Sustainability Officer", "Chief Value Officer" or "Chief Value Executive" is expected to be formed in the organizational structure of companies.

In addition, the introduction of new areas of expertise in accounting and auditing, as well as legislation requiring institutional reporting in the educational curricula of some higher education institutions and professional organizations, are expected to continue.

National or regional legislation governing the corporate reporting environment might be investigated in future research.

1. GİRİŞ

İşletme raporlaması (business reporting) ve kapsamlı kurumsal raporlama (comprehensive corporate reporting) olarak da adlandırılan kurumsal raporlama yaygın olarak kullanılan bir terimdir (FRC, 2020a) ve tanımı paydaşlara göre farklılık gösterebilmektedir (Bhaskar ve diğerleri, 2021). Bu, kurumsal raporlamanın farklı kişiler için farklı anlamlar ifade eden geniş bir terim olmasından ve küresel olarak üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanımının olmamasından kaynaklanmaktadır. Kurumsal raporlama, parçalardan oluşan inanılmaz derecede karmaşık bir yapıya gibidir (ICAEW, 2020). Bu karmaşıklığa rağmen kurumsal raporlama, bir işletme ile yatırımcıları arasındaki en önemli iletişim aracı (Deloitte,

2016), yatırımcı dışındaki işletmenin paydaşları ile etkili ve verimli diyalog kurulmasını sağlayan bir dil olarak ifade edilmektedir (FRC, 2020a; Haller ve diğerleri, 2017). Ayrıca kurumsal raporlama, iş dünyası ve sermaye piyasası katılımcıları arasında da önemli bir iletişim biçimidir (Bhaskar ve diğerleri, 2021). İyi kurumsal raporlama aynı zamanda finansal piyasaların güçlendirilmesine ve sermayenin en faydalı şekilde kullanılmasına yardımcı olabilmektedir (ACCA, 2013). Diğer taraftan yapılan çalışmalarda kurumsal raporlama kalitesinin yolsuzluğun sınırlandırılmasında önemli bir rol oynadığı yönünde önemli bulgulara ulaşılmıştır (Barkemeyer ve diğerleri, 2015).

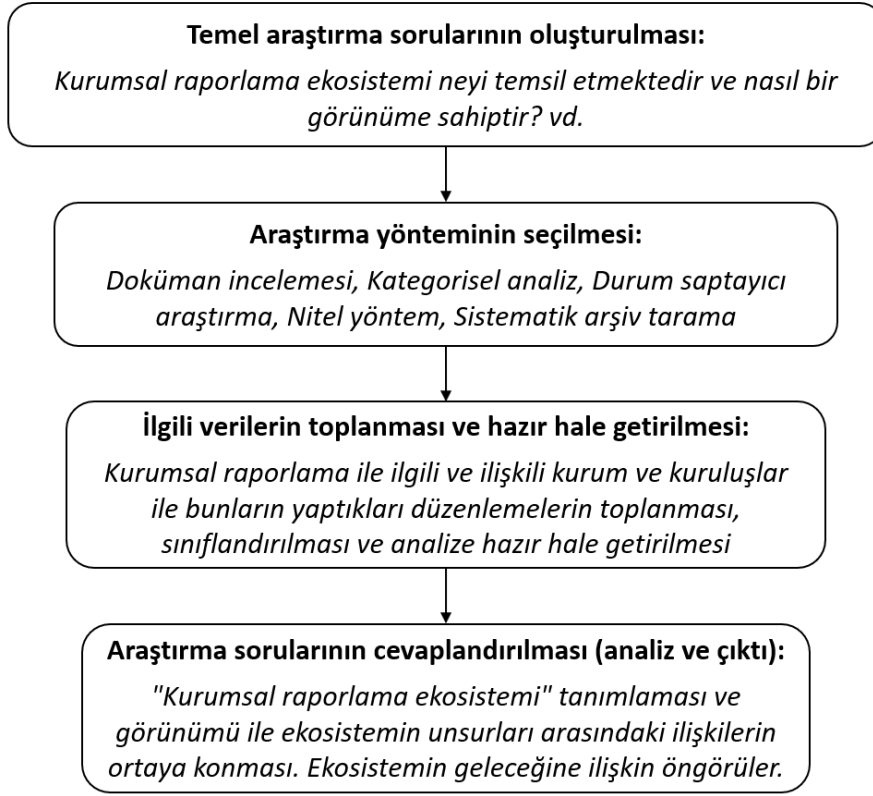
Kurumsal raporlama sürecinin nihai çıktısı olan ve işletmelerin belirli aralıklarla paydaşlarını basılı veya elektronik iletişim araçlarıyla bilgilendirdiği kurumsal raporların (Cavlak, 2021b; Uyar, 2015) temel amacı, işletme ile ilgisi olan tüm taraflara alacakları kararlarda yararlı olan bilgileri net, gerçeğe uygun ve şeffaf bir şekilde aktarmaktır (Bradish, 1965; FRC, 2020a; Zairi & Letza, 1994). Bu nedenle işletmelerin hesap verebilirliğinin temel aracı olan kurumsal raporlar (FEE, 2015; FRC, 2020a), geniş bir paydaş çevresinin taleplerine cevap vermek için sürekli değişim ve gelişim gösteren dinamik bir yapıya sahiptir (ICAEW, 2017). Kurumsal raporlama özellikle son otuz yılda büyük değişimler ve dönüşümler yaşamıştır. Bu duruma neden olan önemli olaylar; yaşanan ekonomik krizlerin ve işletme skandallarının sonucunda değişen paydaş beklentileri ile teknolojik ilerlemeler, iklim krizi, küresel salgın, artan sosyal sorumluluk ve çevre bilinci olarak gösterilmektedir (ACCA, 2016; CDP ve diğerleri, 2020; IIRC, 2019). Ayrıca işletme yöneticileri ile paydaşlar arasındaki bilgi asimetrisinin azaltılmaya çalışılması da bu değişimde itici bir güç olmuştur (Uyar, 2015).

Söz konusu gelişmeler, kurumsal raporlamada ileriye dönük ve finansal olmayan bilginin önemini arttırmıştır (Beattie, 2000). Geçmişte kurumsal raporlama ile kastedilen çoğunlukla finansal raporlama idi ve kurumsal raporlama, genellikle finansal olmayan raporlamayı ve uzun vadeli riskleri içeren ileriye dönük bilgileri göz ardı eden bir yapıya sahipti (Blomme, 2019). Ancak çevresel, sosyal, yönetişimsel vb. hususlara ilişkin finansal olmayan bilginin artan önemi ve kullanımı, yıllar geçtikçe hem farklı kurumsal rapor türlerinin ortaya çıkmasına (kapsamın genişlemesine) hem de kurumsal raporların karmaşıklık düzeyinin artmasına neden olmuştur (Gökten & Marşap, 2017; PwC, 2019). Ayrıca bir bütün olarak kurumsal raporlamada daha fazla karşılaştırılabilirlik ve güven sağlamak adına finansal olmayan raporlamanın daha fazla standardizasyonu için Dünya Ekonomik Forumu ve Avrupa Komisyonu başta olmak üzere uluslararası taraflar çağrı yapmışlardır (IIRC, 2019). Bu doğrultuda birçok çalışma gerçekleştirilmiş, farklı isimler altında farklı içerikler ve amaçlar ile muhtelif rapor türleri oluşturulmuştur (Weetman ve diğerleri, 2020). Ortaya çıkan yeni kurumsal raporlama türleri, büyük veriye dayalı olarak paydaşlar için statik (geçmişe yönelik) ve dinamik (geleceğe yönelik) bilgileri birleştirmekte ya da birleştirilmesine olanak sağlamak ve bunları ilgililerin kullanımına sunmaktadır (Al-Htaybat & von Alberti-Alhtaybat, 2017; Vasarhelyi ve diğerleri, 2015).

Yapılan uluslararası katılımlı toplantılarda kurumsal raporlamaya ilişkin tüm unsurların oluşturduğu kurumsal raporlama ekosistemdeki değişimin ve gelişimin devam edeceği öngörülmektedir (ACCA ve diğerleri, 2020). Bu durum, halihazırda farklı birçok kişi, kurum ile kuruluşun yer aldığı ve bu tarafların çok çeşitli beklenti ve taleplerinin olduğu dağınık bir alanı temsil eden kurumsal raporlama disiplininin (DiPiazza & Eccles, 2002) çoğu kimsenin beklemediği kadar daha büyük ve kapsamlı bir yapıya bürünmesine, sonuç olarak da daha fazla karmaşıklaşmasına yol açacaktır (Bruce, 2021). Bu nedenle de tüm tarafların kurumsal raporlama ekosisteminin basitleştirilmesine yönelik ortak bir adım atmak amacıyla daha önce hiç olmadığı kadar yapılan ortak niyet açıklamaları ile bir araya geldiği bu dönemde (ACCA & Brand, 2021), tüm kurumsal raporlama ekosisteminin mümkün olduğunca etkili olmasını sağlamak adına kurumsal raporlama ile ilgili taraflar, kurumlar ve düzenlemeler ile bunlar arasındaki bağlantıların net bir şekilde ortaya konması gerekliliği sıklıkla ifade edilmektedir (PwC, 2019). Söz konusu gereklilikten hareketle bu araştırmanın soruları; *kurumsal raporlama alanında yer alan düzenleyici kurumlar ile bu kurumların hazırladıkları düzenlemelerin, paydaşların ve kurumsal raporlamayı etkileyen faktörlerin oluşturduğu ekosistem nasıl bir görünüme sahiptir? bu ekosistem içerisindeki unsurların birbirleri ile bağlantıları nasıldır? ve “kurumsal raporlama ekosistemi” ifadesinin tanımı nasıl yapılabilir?* şeklinde belirlenmiştir. Bu çalışmada, araştırma sorusundan hareketle kurumsal raporlama ekosisteminde yer alan tüm taraflar, düzenlemeler ve unsurlar kategorilendirilmiş, doküman incelemesi ve sistematik arşiv taraması yapılarak araştırma soruları cevaplandırılmış, ekosisteme ilişkin çıkarımlar yapılarak öngörülerde bulunulmuştur.

2. METODOLOJİ

Araştırma sorularının cevaplandırılması ile elde edilecek temel bulgular, araştırma konusu olaylar arasındaki ilişkileri keşfetme ve mevcut bilgilere yenilerini ekleme amacı ile yapıldığından söz konusu çalışma bir temel araştırma özelliği taşımaktadır (İslamoğlu & Alınacı, 2013). Bu temel araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Bunun nedeni, ilgili verilerin genellikle rehber, rapor, kılavuz gibi kaynaklardan toplanması, birleştirilmesi, sınıflandırılması ve yorumlanmasıdır (Arslanoğlu, 2016). Nitel yöntem çerçevesinde yürütülen araştırma sürecindeki aşamalar Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırmada İzlenen Süreç

Nitel araştırma için uygulanacak yöntemler, sistemantik arşiv taraması ve doküman incelemesidir. Sistemantik arşiv taraması, ele alınan konu ile ilgili çeşitli kaynaklarda bulunan dağınık verilerin sistemantik bilgiye dönüştürülmesi sürecidir. Tarama, incelenen konuyu düzene koyma ya da gündeme getirme amacı taşıyan araştırmalar için geçerli bir yöntemdir (Saruhan & Özdemirci, 2016). Hem araştırma sorularına cevap aranması sürecinde verilerin toplanması hem de analizi için gerekli olan doküman incelemesinde, ilgili dokümanların tarafsız ve objektif olmaları önemlidir (İslamoğlu & Alnıaçık, 2013). Rehber, kılavuz, düzenleme vd. dokümanların içeriklerinin analiz edileceği bu araştırmada kullanılacak bir diğer yöntem ise içerik analizinde kullanılan tekniklerden biri olan kategorisel analizdir. Bu analizde, genel olarak belirli bir konu önce birimlere bölünmekte ve ardından bu birimler belirli kriterlere göre ayırt edici, objektif, bütüncül, amaca uygun ve anlamlı şekilde kategoriler halinde gruplandırılmaktadır. Daha sonra ise bu kategorilere ilişkin çıkarımlar ya da yorumlamalar yapılır (Bilgin, 2014). Bu araştırmada kullanılan bir diğer yöntemin olgular hakkında sistemli ve düzenli bilgiler elde etmek için kullanılan durum saptayıcı araştırma olduğu ifade edilebilir (Arslanoğlu, 2016). Kullanılan tüm bu yöntemler sonucunda elde edilen bulguların ne anlama geldiği, öznel bir perspektiften ele alınmaktadır. Kurumsal raporlama ekosistemi içerisine sadece uluslararası geçerliliği olan kurum, kuruluş ve düzenlemelerin esas alınması, kurumsal raporlamaya ilişkin ulusal ya da bölgesel düzenlemelerin araştırmanın kapsamına alınmaması ise araştırmanın kısıtı olarak ifade edilebilir.

3. BULGULAR

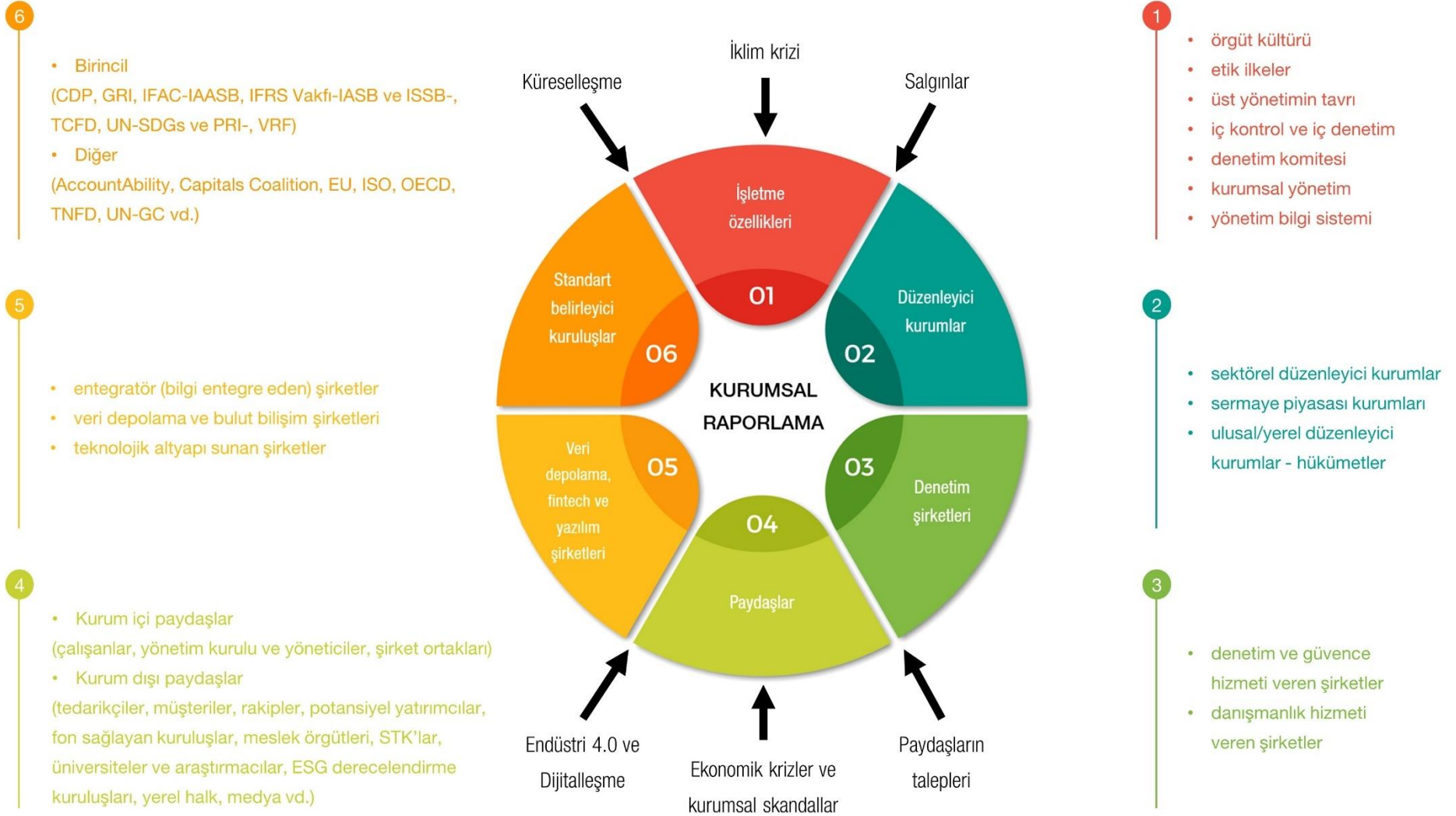
Uygulanan araştırma metodolojisi sonucunda araştırma sorularına aşağıdaki bulgular eşliğinde cevap verilmektedir. Bu çerçevede bulgular, üç alt başlıkta sunulmaktadır. Bunlar; kurumsal raporlama ekosisteminin genel çerçevesi ve tanımı, unsurları ve düzenlemeler ile dış çevre faktörleridir.

3.1. Kurumsal Raporlama Ekosistemi: Genel Çerçeve ve Tanım

Hem kurumsal raporlama ekosisteminin genel görünümünü hem de tanımını vermeden önce kurumsal raporlamanın “ekosistem” ifadesi ile neden birleştirildiğini kısaca açıklamakta yarar vardır. İngiliz botanikçi Tansley (1935) ekosistem kavramını, “*birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşen bir organizmalar topluluğunu tanımlamak için*” kullanmıştır. Ekosistem çok geniş bir alandır ve bu alanda yaşayan her canlının birtakım görev ve sorumlulukları vardır. Ekosistem bünyesinde olan herhangi canlı veya cansız bir varlığın yokluğu tabiat dengesini bozmaya yeterlidir. Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlük’te ekosistem kavramı “*belirli bir alanda bulunan canlılar ile bunları saran çevrenin karşılıklı ilişkileri ile meydana gelen ve süreklilik gösteren ekolojik sistem*” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2021). Kökeni canlı organizmalar topluluğu olan bu kavram, sonraki süreçte içindeki dinamizm boyutu nedeniyle unsurlarının birlikte değiştiği, uyum gösterdiği veya geliştiği diğer toplulukları anlatmak için de kullanılmıştır. Ekosistem kavramı ilk kez Moore (1993) tarafından biyolojik anlamının ötesinde “*bir şirketin tek bir endüstrinin üyesi olarak değil, çeşitli endüstrileri kapsayan bir ekosistemin parçası olarak görülebileceği*” şeklinde ifade edilmiş ve iş/işletme ekosistemi (business ecosystem) adıyla kullanılmıştır. Ekosistem kavramının diğer kullanım biçimlerine örnek olarak girişimcilik ekosistemi, inovasyon ekosistemi, blockchain ekosistemi, kripto para ekosistemi, siber güvenlik ekosistemi, otomotiv sektörü ekosistemi, akıllı telefon ekosistemi vb. verilebilir.

Ekosistem kavramı son yıllarda kurumsal raporlama standartlarını belirleyen kuruluşlar tarafından da sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Kurumsal raporlama ekosistemi; küresel, ülkelere özgü, sektörel ve işletmelere özgü olarak görselleştirilebilir. Çalışmada entegre düşünce felsefesine de uygun olarak tündengeyim yöntemi ve sistem yaklaşımı benimsenerek küresel kurumsal raporlama sistemi ele alınmıştır. Araştırma soruları ve metodolojisi çerçevesinde gerçekleştirilen çalışma sonucunda elde edilen ve birinci araştırma sorusuna cevap oluşturan Şekil 2’de, kurumsal raporlama ekosistemini oluşturan unsurlar altı kategoride (işletme özellikleri, düzenleyici kurumlar, denetim şirketleri, paydaşlar, veri depolama, fintech ve yazılım şirketleri, standart belirleyici kuruluşlar) gruplandırılmıştır. Ekosistemdeki her bir unsur diğer(ler)ini etkilemekte ya da diğer(ler)inden etkilenmektedir ve unsurlar iş birliği içinde çalışmaktadır.

Şekil 2. Kurumsal Raporlama Ekosistemi
Kaynak: Şekil yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Ekosistem ifadesinin kullanılma sebebi ile kurumsal raporlama ekosisteminin görünümü ortaya konduktan sonra araştırmanın diğer sorusunu (kurumsal raporlama ekosisteminin tanımını) cevaplamak mümkündür. Önemli gelişmelerin yaşandığı kurumsal raporlama alanında “kurumsal raporlama ekosistemi” kavramı son yıllarda meslek örgütleri ve düzenleyici otoriteler tarafından kullanılmaya başlansa da kavram üzerinde uzlaşılmış bir tanım bulunmamaktadır. Mora-Rodriguez ve Preist (2016) tarafından kurumsal raporlama ekosistemini ifade etmek için yapılan “*Kurumsal raporlama ekosistemi, daha iyi kararlar almak için mevcut bilgi kaynaklarının kullanıldığı, işletmelerin ve diğer ilgili tarafların bir araya geldiği bir durum*” tanımlaması tam anlamıyla bu geniş ekosistemin unsurlarını içermemektedir. Ekosistem kavramının biyolojik ve ekonomik kökenleri ile kurumsal raporlamayı etkileyen unsurlar dikkate alınarak kurumsal raporlama ekosistemi aşağıdaki gibi tanımlanabilir:

• Dar anlamda kurumsal raporlama ekosistemi, “*kapsamlı, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir kurumsal raporlar sunmak için ilgili tarafların bir araya geldiği dinamik bir sistem*”,

• Geniş anlamda kurumsal raporlama ekosistemi ise “*kurumların finansal ve finansal olmayan performanslarını paydaşlarına sunmalarında önemli bir iletişim aracı olan kurumsal raporların kapsamlı, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir olması amacıyla iş birliği ve etkileşim içinde olan unsurlardan ve bu unsurları etkileyen dış çevre faktörlerinden oluşan iç içe geçmiş sistemler bütünü*” olarak tanımlanabilir.

Kurumsal raporlama ekosisteminin tanımlanmasından sonra bu tanım içerisinde yer alan unsurların, düzenlemelerin ve dış çevre faktörlerinin kısaca açıklanması gerekmektedir.

3.2. Kurumsal Raporlama Ekosistemi: Unsurlar ve Düzenlemeler

Kurumsal raporlama ekosistemindeki oyuncular çok ve çeşitlidir. Bunlar; *birçok farklı büyüklük ve türde işletme (sadece şirketler değil), yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler, çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, hissedarlar, yatırımcılar, denetçiler, hükümetler, düzenleyiciler, aktivistler, halk ve diğer çeşitli bireyler, kurumlar ve meslekler* olarak belirtilebilir (ICAEW, 2020). Çalışmada yapılan sınıflandırma sonucunda, Şekil 2’de görüleceği üzere kurumsal raporlama ekosisteminde yer alan unsurlar 6 farklı kategoride sınıflandırılmış ve kısaca özetlenmiştir. İfade edilmesi gereken bir diğer nokta ise standart belirleyici kuruluşların yaptıkları düzenlemelerin (standart, rehber, çerçeve vb.) ekosistem içerisinde yönlendirici bir niteliğe sahip olmasından dolayı önemli bir konumda yer aldığıdır.

• **İşletme özellikleri:** Hazırlanan raporun içerdiği bilginin netliği ve kalitesi işletme özelliklerine bağlıdır ve bu özellikler örgüt kültürü, etik ilkeler, üst yönetimin tavrı (tone at the top), iç kontrol, iç denetim ve denetim komitesinin etkililiği, kurumsal yönetim anlayışı ve yönetim bilgi sisteminin kalitesi şeklinde açıklanabilir. Bu özellikler işletmenin raporlama kalitesini etkiler. Günümüz dünyasında

faaliyet gösteren işletmeler kurumsal raporlamanın gerekliliklerini yerine getirebilmek için entegre düşünce felsefesini benimseyerek değişim yönetimini gerçekleştirmelidirler.

• **Düzenleyici kurumlar:** Şirketin faaliyette bulunduğu ülkelerin ulusal/yerel düzenleyici kurumlarının ve hükümetlerinin düzenlemeleri, faaliyet gösterdiği sektörü düzenleyen kurumlar ve bu kurumların düzenlemeleri, sermaye piyasası kurumları ve düzenlemeleri kurumsal raporlamayı etkiler ve bunların tamamı düzenleyici kurumlar başlığında ele alınmaktadır. Sermaye piyasası başlığı altında borsalar, aracı kurum ve bankalar, bankaları düzenleyen ve denetleyen kurumlar, aracı kurumlar birliği, takas bankaları, merkez bankaları, halka açık şirketler, yatırımcılar, kayıt kuruluşları, portföy yönetim şirketleri, derecelendirme şirketleri, ilgili devlet kurumları vb. yer almaktadır. Farklı ülkelerde faaliyette bulunan küresel şirketler açısından bahsedilen düzenleyici kurumlar ve kurumların düzenlemeleri kurumsal raporlamayı daha karmaşık hale getirmektedir ve raporların karşılaştırılabilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

• **Denetim şirketleri:** Finansal bilgilere ilişkin denetim, finansal olmayan bilgilere ilişkin güvence ve muhtelif konularda danışmanlık hizmeti veren denetim şirketleri ve denetçiler kurumsal raporlama ekosisteminin bir diğer önemli unsurudur (CRD, 2019). Denetim, şirket yöneticilerini, hissedarları ve düzenleyicileri içeren birbirine bağlı kurumsal raporlama ekosisteminin bir parçası olarak çalışmaktadır (PwC, 2019). Kurumsal raporlamanın çıktısı olan kurumsal raporların paydaşlara ulaşmadan önce denetim sürecinden geçmeleri raporlama kalitesi açısından önemlidir. Deloitte'tan Bonga Nyembe, “denetimin raporlama ekosistemindeki önemli unsurlardan biri olduğunu ve kurumsal raporlama geliştikçe, denetimin de bir parçası olduğu raporlama ekosisteminin yapısında değişimler olduğunu” ifade etmiştir (Oberholster, 2021). Entegre raporlama çerçevesinin hazırlık ve uygulama süreci finansal raporların yanı sıra finansal olmayan raporların da önem kazanmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda denetim hizmeti, güvence hizmetlerine doğru değişim ve gelişim göstermiştir (Beattie, 2000). Ayrıca, kamu yararının tek koruyucusunun denetçiler olmadığı ve güçlü bir kurumsal raporlama ekosisteminin tüm paydaşların ortak sorumluluğu olduğu görüşü de mevcuttur (May & Zhumei, 2019). Bunların yanı sıra denetim kuruluşları şirketlere strateji, birleşme ve satın alma, pazarlama, insan kaynakları yönetimi, teknoloji yenileme, performans yönetimi, suistimal inceleme ve önleme, risk, vergi vb. konularda danışmanlık hizmetleri de vermektedirler. Bu hizmetler raporlama kalitesinin iyileştirilmesine yardımcı olmaktadır.

• **Paydaşlar:** Paydaşlar kurumsal raporlama ekosisteminin oluşturan bir diğer unsurdur ve paydaş talepleri kurumsal raporlama kapsamını belirleyen bir dış çevre faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekosistemin diğer unsurlarında değinilen paydaşlar (düzenleyici kurumlar, denetim şirketleri, veri depolama, yazılım ve fintech şirketleri, standart belirleyici kuruluşlar) bu grup içerisinde ele alınmamıştır. Burada bahsedilen paydaşlar kurum içi ve dışı olarak gruplandırılmıştır. Kurum içi

paydaşlar içerisinde “çalışanlar, yöneticiler, yönetim kurulu üyeleri ve şirket ortakları” yer almaktadır. Bu paydaşların bazıları raporlama sürecinde yer alırken bazıları da rapor kullanıcıları olarak karşımıza çıkmaktadır. “Tedarikçiler, müşteriler, rakipler, potansiyel yatırımcılar, sermaye piyasası dışında fon sağlayan kuruluşlar, meslek örgütleri, STKlar, üniversiteler ve araştırmacılar, ESG derecelendirme kuruluşları, yerel halk ve medya” kurum dışı paydaşların kapsamını oluşturmaktadır (CDP ve diğerleri, 2020; ICAEW, 2020). Bu paydaşlar hem rapor kullanıcılarıdır hem de işletme faaliyetlerinden etkilenen taraflardır. Paydaşlarla olan etkili iletişim işletme faaliyetlerinin sürdürülmesini, iş modelinin geliştirilmesini, raporlama kapsamını ve kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Yatırımcıların karar almada ESG (environmental, social and governance) verilerini de talep etmeleri derecelendirme şirketlerinin sayısında artışa neden olmuştur.

• **Veri depolama, fintech ve yazılım şirketleri:** Kurumsal raporlama ekosisteminde yer alan bir diğer unsur veri depolama, fintech ve yazılım şirketleridir. Dijitalleşmenin ya da dijital dönüşümün bir sonucu olarak hayatın her alanında olduğu gibi şirketlerde de teknolojik gelişmeler ve değişimler yaşanmaktadır. Şirketler; teknolojik altyapı sunan şirketlerin ve veri depolama şirketlerinin hizmetlerinden faydalanmakta, elektronik haberleşme ve iletişim sistemlerini tercih etmekte, bilgisayarlı muhasebe yazılımlarını kullanmakta, siber güvenlik hizmetlerine ihtiyaç duymakta ve belirlenmiş koşulları karşılayarak kazandıkları yetki ile mükellef adına e-Fatura, e-Defter, e-Arşiv Fatura, e-Bilet gibi elektronik kayıtları oluşturabilen aracı kurumlar olan entegratör (bilgi entegre eden) şirketlerden faydalanmaktadır. Dijital dönüşümün hızına ayak uyduran şirketler çeviklik kazanmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır. Dijitalleşen şirketlerde finansal ve finansal olmayan verilerin toplanması daha kolay ve verimli hale gelmektedir. Şirketler, iletişim aracı olarak kullandıkları kurumsal raporları farklı formatlarda ve şirket sosyal medya hesapları aracılığıyla paydaşlara sunabilmektedirler.

• **Standart belirleyici kuruluşlar:** Kurumsal raporlama ekosistemindeki bir diğer unsur olan standart belirleyici kuruluşlar, küresel olarak kullanım düzeyine göre birincil ve diğer olarak gruplandırılmış ve alfabetik olarak yazılmıştır. Ayrıca kavram birliği olmaması nedeniyle ve çeviriden kaynaklı hataları önlemek amacıyla kuruluşların İngilizce adları kullanılmıştır. Bu kuruluşlar küresel düzeyde çeşitli rehberler, standartlar, çerçeveler ve ilkeler hazırlamaktadır. Birincil grubunda yer alan kuruluşlar şunlardır: CDP (Disclosure Insight Action-formerly Carbon Disclosure Project), GRI (Global Reporting Initiative), IFAC (International Federation of Accountants) bünyesinde yer alan IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board), IFRS Vakfı (International Financial Reporting Standards Foundation) bünyesinde yer alan IASB (International Accounting Standards Board) ve ISSB (International Sustainability Standards Board), TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures), UN (United Nations) tarafından hazırlanan SDGs (Sustainable Development Goals) ve PRI (Principles for Responsible Investment), VRF (Value Reporting Foundation). Diğer grubunda yer

alan kuruluşlar ise şunlardır: AccountAbility (AA), Capitals Coalition, EU (European Union) düzenlemeleri, ISO (International Organization for Standardization), OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), TNFD (Taskforce on Nature-related Financial Disclosures), UN (United Nations) tarafından hazırlanan Global Compact (UN-GC) ve diğer kuruluşlar.

Kurumsal raporlama ile ilgili düzenlemeler belirli açılardan farklılık gösterse de hepsi iş performansını izlemek, değerlendirmek ve karşılaştırmak için kullanılacak kurumsal raporlama için bir referans noktası sağlar ve şirketlerin bilgileri tutarlı ve anlamlı bir şekilde iletilmesine yardımcı olma amacını taşır (A4S, 2021). Farklı paydaşların değişen beklenti ve gereksinimlerini karşılamak için işletmeler faaliyetleri hakkında büyük miktarda bilgi toplamaktadır. Bu bilginin toplanması ve raporlanması hakkındaki kurallar, düzenlemeler ve çerçeveler sürekli bir değişim halindedir. Bunları kullanıma sunan kuruluşların yetki alanları arasında farklılıklar bulunmakta iken tek bir tüzel kişilik veya otorite, tüm kurumsal raporlama sistemini kontrol edememektedir. Hepsi büyük bir ekosistemin parçasıdır (ICAEW, 2020). Dünya çapında birçok profesyonel kuruluş, düzenleyici kurum ve standart belirleyici, kurumsal raporlamanın kalitesini, güvenilirliğini, kapsamlılığını, şeffaflığını ve kullanılabilirliğini iyileştirme konusunda çalışmalar yürütmektedir (Brockett & Rezaee, 2012).

Standart belirleyici kuruluşların düzenlemelerinin ve bu kuruluşların birbirleriyle olan ilişkilerinin açıklanması önemlidir. Bu nedenle, daha önce de bahsedildiği üzere düzenlemelerin küresel olarak kullanım düzeyine göre birincil ve diğer olarak gruplandırılan standart belirleyici kuruluşlara ilişkin özet bilgilere (adı, kuruluş yılı, amacı, düzenleme türü) Tablo 1’de ve Tablo 2’de yer verilmektedir. Bu kuruluşlardan bazıları sadece finansal ya da finansal olmayan bazı kuruluşlar ise hem finansal hem de finansal olmayan raporlamalar ile ilgili düzenlemeler yapmaktadır. Kuruluşların düzenlemeleri tür açısından farklılıklar gösterse de kurumsal raporlama düzenlemelerinin hem finansal hem de finansal olmayan bilgileri içeren genel kabul görmüş standartlarının, çerçevelerinin ve ilkelerinin sadeleştirilmesi konusunda önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Söz konusu gelişmelerin daha net anlaşılabilmesi adına gelişmelere ilişkin açıklamalar tabloların ardından kronolojik olarak verilmiştir.

Tablo 1. Standart Belirleyici Kuruluşlar (Birincil)

Adı	Kuruluş Yılı	Amacı	Düzenleme Türü
CDP	2000	Şirketleri ve şehirleri çevresel konularda puanlamak ve bunların iklim değişikliği, ormanlar ve su güvenliği konularındaki faaliyetlerini teşvik etmektir (CDP, 2021).	Derecelendirme, Puanlama
GRI	1997	GRI, tüm şirket ve kuruluşların ekonomik, çevresel, sosyal ve yönetim performanslarını bildirmelerini sağlamak için standartlar yayınlar (GRI, 2021).	Standartlar
IFAC-IAASB	2002	Yüksek kaliteli denetim, güvence, kalite kontrol ve ilgili hizmet standartlarını oluşturmak ve dünya çapında profesyonel muhasebeciler tarafından uygulamanın tekdüzeliğini geliştirmek, böylece halkın küresel denetim mesleğine olan güvenini güçlendirmek ve kamu yararına hizmet etmektir (IAASB, 2021).	Standartlar
IFRS VAKFI-IASB	1973	Finansal tablo kullanıcılarının dünya sermaye piyasalarına katılmalarına ve ekonomik kararlar almalarına yardımcı olmak için finansal tablolarda ve diğer finansal raporlamalarda yüksek kaliteli, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiler gerektiren tek bir yüksek kaliteli, anlaşılabilir ve uygulanabilir muhasebe standartları seti geliştirmektir (IASB, 2021).	Standartlar
IFRS VAKFI-ISSB	2021	Yatırımcılara ve diğer sermaye piyasası katılımcılarına şirketlerin sürdürülebilirlikle ilgili riskleri ve bilinçli kararlar vermelerine yardımcı olacak fırsatlar hakkında bilgi sağlayan kapsamlı bir küresel sürdürülebilirlik ile ilgili açıklama standartları temeli sunmaktır (ISSB, 2021).	Standartlar
TCFD	2015	İklim değişikliğinin etkilerinin finansal kararlarda dikkate alınmasına yardımcı olunması amaçlanmaktadır (TCFD, 2021).	Çerçeve, Öneri
UN-SDGs	2015	İklim değişikliğiyle mücadele ederken, okyanusları ve ormanları korumaya çalışırken, sağlığı ve eğitimi iyileştiren, eşitsizliği azaltan ve ekonomik büyümeyi teşvik eden stratejilerle birlikte yoksulluğu ve diğer yoksunlukları sona erdirmenin yürütülmesi farkındalığını sağlamaktır (UN, 2021).	Amaç
UN-PRI	2005	ESG faktörlerinin yatırım etkilerini anlamak ve bu faktörleri yatırım kararlarına dahil etme konusunda uluslararası yatırımcı imzacıları ağını desteklemektir (PRI, 2021).	İlkeler
VRF	2021	İşletmelere ve yatırımcılara kurumsal değer nasıl yaratıldığı, korunduğu ve aşındırıldığı konusunda ortak bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olmak için tasarlanmış kapsamlı kaynaklar bütünü sunmaktır (VRF, 2022).	Çerçeve, İlkeler Standartlar

Not: SASB ve IIRC'nin VRF bünyesinde birleşerek faaliyetlerine devam etmesi, ISSB'nin kurulmasıyla CRD'nin feshedilmesi ve CDSB'nin faaliyetlerine son vererek ISSB ile birleşmesi nedeniyle standart belirleyici bu kuruluşlar tabloda yer almamaktadır.

Kaynak: Kuruluşların resmi internet siteleri kullanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2. Standart Belirleyici Kuruluşlar (Diğer)

Adı	Kuruluş Yılı	Amacı	Düzenleme Türü
AccountAbility	1995	ESG konularında fırsatlar elde etmek, sorumlu iş uygulamalarını ilerletmek ve uzun vadeli performanslarını dönüştürmek için işletmeler, yatırımcılar, hükümetler ve çok taraflı kuruluşlar ile çalışmaktadır (AccountAbility, 2021).	Çerçeve, Standartlar
Capitals Coalition	2012	Muhasebe ve standartlar, çok paydaşlı gruplar, finans, iş dünyası, hükümet, bilim ve sivil toplum alanlarında önde gelen kuruluşlar arasında, doğa, insan ve toplum tarafından sağlanan değeri dahil ederek kararların alınma şeklini dönüştürmektedir (Capitals Coalition, 2021).	Çerçeve
EU	1958	Avrupa Birliği'nin (AB) amaçları kendi sınırları içindeki üyeleri ve dünyadaki insanlar açısından tanımlanmıştır. Önemli bazı düzenlemeleri şunlardır; Muhasebe Yönergesi (Accounting Directive), Finansal Olmayan Raporlama Yönergesi (Non-Financial Reporting Directive-NFRD) ve AB Yeşil Mutabakatı (European Green Deal) (European Commission, 2021).	İlkeler, Yönergeler
ISO	1947	Üyeleri aracılığıyla, Uluslararası Standartları (kalite yönetimi, çevre yönetimi, sağlık ve güvenlik, enerji yönetimi, gıda güvenliği, bilgi teknolojileri güvenliği standartları) geliştirmek için dünyanın farklı yerlerindeki uzmanları bir araya getirmektedir. Önemli bazı standartları şunlardır; ISO 9000, ISO 14001, ISO 26000, ISO 27001 (ISO, 2021).	Belgeleme, Standartlar
OECD	1961	OECD, daha iyi yaşamlar için daha iyi politikalar oluşturmaya çalışan uluslararası bir organizasyondur. Amacı, herkes için refahı, eşitliği, fırsatı ve refahı teşvik eden politikaları şekillendirmektir. Önemli bazı düzenlemeleri şunlardır; OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri (OECD Principles of Corporate Governance), OECD Çok Uluslu Şirketler Rehberi (OECD Guidelines for Multinational Enterprises) (OECD, 2021).	Çerçeve, İlkeler, Rehber
TNFD	2021	Küresel finansal hareketlerde doğayla ilgili olumsuz sonuçlardan doğayla ilgili olumlu sonuçlara doğru bir geçişi desteklemeyi amaçlayan kuruluşların doğayla ilgili ortaya çıkan riskleri raporlaması ve bunlara ilişkin eylemde bulunması için bir risk yönetimi ve açıklama çerçevesi geliştirmek ve sunmaktır (TNFD, 2021a).	Çerçeve, Öneri
UN-GC	2005	BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (United Nations Global Compact-UN-GC) şirketlerin, stratejilerini ve operasyonlarını insan hakları, işgücü, çevre ve yolsuzlukla mücadeleye ilişkin on ilke ile uyumlu hale getirerek sorumlu bir şekilde iş yapmalarını desteklemekte ve iş birliği ve yenilikçiliğe vurgu yaparak, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gibi daha geniş toplumsal amaçları geliştirmek için stratejik eylemlerde bulunmalarını teşvik etmektedir (UN-GC, 2021).	İlkeler

Kaynak: Kuruluşların resmi internet siteleri kullanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Kurumsal raporlama ekosisteminde son dönemde yaşanan önemli gelişmeler aşağıdaki gibidir:

✓ **Aralık 2015'te** Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (United Nations Convention on Climate Change- UNFCCC) Taraflar Konferansı'nda 195 ülkenin onayıyla kabul edilen Paris Anlaşması, iklim değişikliğine karşı küresel çapta verilen mücadelede tarihsel bir dönüm noktası olması nedeniyle önemlidir. Bu konferansta Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları-SKA'lar (SDGs-Sustainable Development Goals) kabul edilmiş ve **Ocak 2016'da** yürürlüğe girmiştir. SKA'lar, diğer bir deyişle Küresel Amaçlar, Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin ilerlemeleri üzerine inşa edilmekle birlikte Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından 2030 sonuna kadar ulaşılması amaçlanan hedefleri içeren bir evrensel eylem çağrısıdır. SKA'lar tüm dünyada açlık ve yoksulluğa son vermek, iklim değişikliği ile mücadele etmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, nitelikli eğitimi, sorumlu üretim ve tüketimi yaygınlaştırmak gibi 17 ana başlıktan oluşan sosyal, kültürel ve ekolojik meselelerin çözümüne odaklanmaktadır (UN, 2021).

✓ **Haziran 2017'de** TCFD, "Recommendations of the task force on climate-related financial disclosures" isimli rapor ile kuruluşların iklim ile ilişkili riskleri ve fırsatları ana akım kurumsal raporları içerisinde dört temel katmanda ("Yönetişim", "Strateji", "Risk Yönetimi", "Metrik ve Hedefler") raporlamaları doğrultusunda yönlendirmiş ve tavsiyelerde bulunmuştur (Escarus, 2021).

✓ CDP, çevrimiçi bir platform aracılığıyla iklim değişikliği, su güvenliği ve orman ürünleri hakkında bilgi toplayan ankete dayalı bir çerçeve yayınlamaktadır. **2018'de** CDP, iklim değişikliği anketini TCFD ile uyumlu hale getirmiştir.

✓ Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum-WEF) **2019** yılı küresel riskler raporunda yer aldığı üzere 2009 yılında risklerin çoğu ekonomik risk iken, 2019 yılında hiç ekonomik risk yoktur ve risklerin çoğu çevresel ve jeopolitik risklerden oluşmaktadır. Bu durum, kurumsal raporlama alanında yaşanan gelişmelerin özellikle sürdürülebilirlik ve iklimle ilgili konularda yaşanmasını ve hız kazanmasını açıklamaktadır.

✓ Avrupa Komisyonu, Avrupa'yı 2050 yılına kadar karbon nötr hale getirmek için bir dizi politika girişimi ve yeşil yatırımlardan oluşan Yeşil Mutabakat'ı **2019** yılında duyurmuştur. NFRD, **2021** yılının ilk çeyreğinde revize edilmiştir. Komisyon ayrıca, Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu'ndan (European Financial Reporting Advisory Group-EFRAG) potansiyel Avrupa finansal olmayan raporlama standartları hakkında tavsiyelerde bulunmasını ve **2022** Haziran ayına kadar bir ilk standart veya taslak standartlar sunmak için bir görev gücü oluşturmasını istemiştir (EC, 2021). EFRAG, Avrupa Birliği (AB) ile ilgili Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifinin (CSRD) önemli bir bileşeni olan Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (European Sustainability Reporting Standards-ESRS) seti taslaklarını **Nisan 2022'de** yayınlamıştır ve bu taslak standartlar 8 Ağustos 2022'ye kadar kamuoyunun görüşüne sunulmuştur.

✓ Küresel raporlama standartları ve çerçeveleri, kuruluşlar için önemli bir referans noktası olmaktadır. Yatırımcıların ve fon sağlayıcıların değişen bilgi gereksinimlerine ve raporlama ortamındaki gelişmelere yanıt olarak kurumsal raporlama ekosisteminde hızla bu gereksinimlere cevap verecek adımlar atılmıştır ve atılmaya devam etmektedir (Aras, 2021a). Yatırımcılar ve diğer kurumsal bilgi kullanıcıları, şirketlerden giderek daha fazla karşılaştırılabilir ve güvenilir ESG raporlaması talep etmektedir. ESG faktörlerinin kurumsal raporlama ekosistemine entegrasyonunu hızlandırmak için birçok kurum ve kuruluş ekosistemdeki paydaşlar ile proaktif (önleyici) çalışmalar yürütmektedir (Deloitte, 2021). Bununla birlikte, içerisinde bulunduğumuz risk ortamının karmaşıklığı ihtiyaç duyulan kurumsal raporlama için kapsamlı çözüm geliştirmeyi zorlaştırmaktadır. Bu noktada, küresel fikir birliği oluşturmaya yönelik önemli adımlar finansal ve finansal olmayan raporların entegrasyonunu sağlayacak bir küresel standartlar sistemi uzun süredir konuşulan bir konu olmakla birlikte, 2020’den itibaren konu ile ilgili gündem oldukça yoğundur. Pandeminin de hızlandırdığı süreçte standart ve çerçeve belirleyiciler arasında çok önemli görüşmeler yapılmaktadır. Kurumsal şeffaflığı artırmak ve sürdürülebilir bir gelecek için küresel öneme sahip standart belirleyici ve çerçeve sağlayıcı beş kurum - CDP, CDSB, GRI, IIRC-International Integrated Reporting Council ve SASB bir araya gelerek daha tutarlı, kapsamlı bir kurumsal raporlama sistemi geliştirmek amacıyla ortak vizyonlarını açıkladıkları “Statement of intent to work together towards comprehensive corporate reporting: summary of alignment discussions among leading sustainability and integrated reporting organisations” başlıklı çalışmayı **Eylül 2020’de** yayınlamışlardır. Aynı kurumlar **Aralık 2020’de** yayınladıkları “Reporting on enterprise value organisations: illustrated with a prototype climate-related financial disclosure standard, Progress towards a comprehensive corporate reporting system, from leading sustainability and integrated reporting” başlıklı çalışma ile de kurumsal raporlama alan yazınına katkı sağlamışlardır. CDP, CDSB, GRI, IIRC ve SASB’in yürüttüğü çalışmalar sonucunda ortaya çıkan standartların ve çerçevelerin ilkeleri, kavramları, unsurları, özellikleri, yaklaşımları ve nitelikleri, şirketlerin sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklamaları raporlamasına ve kurumsal raporlama ekosistemindeki bu boşluğun giderilmesine yardımcı olmaktadır (CDP ve diğerleri, 2020).

✓ **Haziran 2020’de** GRI, küresel standartlarının taslak revizyonlarını yayınlamıştır. Bu revizyonlar BM UNGP’leri (United Nations Guiding Principles Reporting Framework) ve bir şirketin ekonomi, çevre ve insanlar üzerindeki etkilerine daha doğrudan odaklanan yeni bir önemlilik tanımını içermektedir. GRI standartlarının son versiyonu **Ekim 2021’de** yayınlanmıştır ve **1 Ocak 2023’te** yürürlüğe girecektir (Shift ve Mazars LLP, 2021). Ayrıca GRI, **Temmuz 2021’de**, şu anda Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG) tarafından geliştirilmekte olan yeni AB sürdürülebilirlik raporlama standartlarının ortak kurucusu olarak rol aldığını duyurmuştur (VRF, 2021).

✓ UN-PRI, imzacıları için TCFD temelli iklim göstergelerinin raporlamasının **2020’de** zorunlu hale geleceğini duyurmuştur (PRI, 2019).

✓ SASB tutarlı, karşılaştırılabilir ve güvenilir ESG verileri sağlamak ve kurumsal raporlarda çevresel bilgilerin raporlanmasına ilişkin CDSB Çerçevesinin ilkelerini tamamlamak amacıyla 2011 yılında kurulmuştur. SASB yayınladığı standartlarla, şirketlerin iklimle ilgili maruz kaldığı riskleri ve fırsatları ve bu risklerin yönetimini değerlendirmek için sektöre özgü ölçümler aracılığıyla TCFD'nin açıklanmasını sağlamaktadır. **Eylül 2020'de** SASB, kavramsal çerçevesinde daha küresel ve daha az ABD merkezli bir bağlamı yansıtan değişiklikleri yayınlamıştır.

✓ **Temmuz 2020'de** Doğayla İlgili Finansal Açıklamalar üzerine bir Görev Gücü'nü (TNFD-Taskforce on Nature-related Financial Disclosures) bir araya getirmeye yönelik bir girişim başlatıldığı duyurulmuştur. Eylül 2020'den Haziran 2021'e kadar süren hazırlık aşamaları sonucunda kurulan TNFD, *“kurumlar için bir risk yönetimi ve açıklama çerçevesi geliştirmek ve sunmak, kuruluşların gelişen doğayla ilgili riskleri raporlaması ve bunlara ilişkin hareket etmesi, küresel finansal akışlarda doğayı olumsuz etkileyen unsurlardan uzaklaşmayı desteklemeyi”* amaçlamaktadır. TNFD Doğayla İlgili Risk ve Fırsat Yönetimi ve Açıklama Çerçevesi Beta v0.1 (The TNFD Nature-Related Risk & Opportunity Management and Disclosure Framework Beta v0.1) başlıklı taslak çerçeve **15 Mart 2022** tarihinde yayınlanmıştır. TNFD çerçevesinin bu ilk beta versiyonu, piyasa katılımcıları ile istişare için bir prototip niteliği taşımaktadır. TNFD, hazırladığı çerçeveyi 2022'de test edip, iyileştirmeyi ve 2023'te de yayınlamayı planlamaktadır. Bu yaklaşımla TNFD'nin, TCFD'yi tamamlaması ve onunla uyumlu olarak faaliyetlerini sürdürmesi beklenmektedir. TCFD'nin iklimle ilgili risk açıklamalarına ilişkin mevcut tavsiyelerini benimseyen TNFD, 2023'ten itibaren doğayla ilgili riskleri yönetecek finansal hizmet firmaları ve şirketler (kuruluşlar) için yeni açıklamalar önerecektir (TNFD, 2021b).

✓ **Kasım 2020'de** VRF ile birleşme niyetlerini açıklayan IIRC ve SASB, daha kapsamlı ve tutarlı bir kurumsal raporlama sistemi için Haziran 2021'de güçlerini “Değer Raporlaması Vakfı (Value Reporting Foundation-VRF)” çatısı altında birleştirmişlerdir. Bu oluşum, kurumsal raporlama alanındaki sadeleştirilmenin devam edeceği şeklinde yorumlanabilir. VRF, işletmelere ve yatırımcılara kurumsal değer nasıl yaratıldığı, korunduğu ve azaldığı konusunda ortak bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olmak için tasarlanmış kapsamlı bir kaynaklar bütünü sunan, kâr amacı gütmeyen küresel bir kuruluştur. VRF **Haziran 2022'de** ISSB ile birleşeceğini açıklamıştır (VRF, 2022).

VRF, kendi faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu bir yönetim kurulu (“Value Reporting Foundation Board”) ile Entegre Raporlama Çerçevesinin ve SASB Standartlarının içeriğini yöneten iki ayrı bağımsız kurulu içeren bir organizasyon yapısına sahiptir. VRF Yönetim Kurulu, tüm organizasyonun stratejisini, finansmanını ve operasyonlarını denetler ve SASB Standartlar Kurulu üyelerini atar. SASB Standartları Kurulu (Sustainability Accounting Standards Board) SASB Standartlarını geliştirmekten, yayınlamaktan ve sürdürmekten sorumludur. Uluslararası Entegre

Raporlama Çerçevesi Kurulu (International Integrated Reporting Framework Board), Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinde herhangi bir revizyon, değişiklik veya diğer güncellemeleri önermekten sorumludur (VFR, 2022b).

✓ IPCC (The Intergovernmental Panel on Climate Change - Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) 5. Değerlendirme Raporu: - İklim Değişikliğinin Fiziksel Bilim Temeli Raporu - **Ağustos 2021'de** açıklanmıştır (IPCC, 2021). Bu rapor tüm dünyada ses getirmiş ve iklim değişikliğinin iklim krizine dönüştüğü ve bu nedenle şirketlerin öncelikli gündemlerinde yer alması gerekliliği tartışılmıştır.

✓ Birçok küresel işletme ve yatırımcı karmaşık kurumsal raporlama ortamının basitleştirilmesini ve netleştirilmesini talep etmektedir. Kurumsal raporlama düzenleyicileri, bu yeni talepleri karşılamak için faaliyetler yürütmektedir. Bu gelişmelerin sürdürülebilirlik standartları belirleme ortamındaki parçalanmayı ve kafa karışıklığını azaltması beklenmektedir. 2021'de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'nda (26th UN Climate Change Conference of the Parties-COP26) IFRS Vakfı 3 **Kasım 2021'de** ISSB'nin kurulduğunu, CDSB ve VRF ile birleşeceğini, IFRS bünyesinde yer alan çalışma grubunun (TRWG) hazırladığı iki adet taslak ve bir adet özet belgenin yayımlandığını duyurmuştur (VRF, 2021). 31 **Mart 2022'de** ISSB, nihai hale getirildiklerinde, kurumsal değeri değerlendirirken yatırımcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmış kapsamlı bir küresel sürdürülebilirlik açıklamaları temeli oluşturacak olan önerilen ilk iki IFRS Sürdürülebilirlik Açıklama Standardı taslaklarını yayınlamıştır. Taslak standartlara 29 Temmuz 2022 tarihine kadar olan 120 günlük sürede yorum yapmak mümkündür. ISSB, 2022'nin ikinci yarısında geri bildirimleri gözden geçirerek yıl sonuna kadar yeni standartları yayınlamayı hedeflemektedir. Önerilen IFRS S1 Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanması için Genel Koşullar (Genel Koşullar Maruz Kalma Taslağı) (IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information (General Requirements Exposure Draft)), şirketlerin sürdürülebilirlikle ilgili tüm önemli riskleri ve fırsatları hakkında bilgi açıklamasını gerektirecektir. Önerilen IFRS S2 İklimle İlgili Açıklamalar (İklim Maruz Kalma Taslağı) (IFRS S2 Climate-related Disclosures (Climate Exposure Draft)), iklimle ilgili risklere ve fırsatlara odaklanmaktadır ve TCFD'nin tavsiyeleri ile sektöre dayalı SASB Standartlarından türetilen sektör sınıflandırmalarına göre uyarlanmış ölçümleri içermektedir.

✓ Kurumsal raporlama sisteminde yer alan kurumların ve düzenlemelerin karmaşık yapısı bu konuda harekete geçilmesini gerektirmiştir. Kurumsal Raporlama Diyaloğu (Corporate Reporting Dialogue-CRD) piyasanın, kurumsal raporlama çerçeveleri, standartları ve ilgili gereklilikler arasında daha fazla uyum, tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik talebine cevap vermek üzere IIRC öncülüğünde 17 Haziran 2014 tarihinde başlatılan bir girişimdir. Oluşturulan girişimde dönemin önemli kurumsal raporlama düzenleyicileri yer almıştır (CDP, IFRS Vakfı-IASB, ISO, CDSB, GRI, IIRC, SASB, FASB-gözlemci olarak). CRD, mevcut raporlama ortamını düzene sokmak, uyumlu hale getirmek ve

iyileştirmek için diğer önemli kuruluşlarla (hükümetler, derecelendirme kuruluşları ve borsalar gibi) işbirliği yaparak faaliyetlerini yürütmüştür (Corporate Reporting Dialogue, 2019). Yedi yıl önce, değişen raporlama kuralları ve çerçeveleri üzerinde ortak bir zemine ulaşmanın bir yolu olarak CRD'yi kuran sürdürülebilirlik standartları belirleyicileri, 3 **Kasım 2021'de** ISSB'nin kurulması sonucunda girişimi feshetmeye karar vermişlerdir.

✓ IFRS Vakfı ve ISSB, daha önce CRD tarafından sağlanan gelişmiş açıklama taahhüt eden kuruluşlar arasında devam eden koordinasyonu mümkün kılacak bir danışma grubu yapısı oluşturacaklarını açıklamışlardır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS'ler) ile çevresel raporlama arasındaki boşluğu doldurmak amacıyla 2007 yılında CDSB (Climate Disclosure Standards Board) kurulmuştur. CDSB 15 yıllık öncü çalışmaların ardından 31 **Ocak 2022'de** faaliyetlerine son vererek dünyanın önde gelen sürdürülebilirlik standartları kurulu olmaya hazırlanan ISSB (International Sustainability Standards Board) ile birleşmiştir.

Kurumsal raporlama literatüründe tartışılan önemli konulardan biri de raporlamaların gönüllülük esasına göre mi zorunluluk esasına göre mi yapılacağı tartışmasıdır (Buhr, 2007). Sürdürülebilirlik ve iklimle ilgili bilgilerin raporlanmasında halihazırdaki uygulama gönüllülük esasına dayanırken zorunluluk esasının ilerleyen yıllarda giderek yaygınlaşan bir uygulama olacağı öngörülmektedir.

3.3. Kurumsal Raporlama Ekosistemi: Dış Çevre Faktörleri

Kurumsal raporlama unsurlarını etkileyen ve kurumsal raporlama ekosistemi içerisinde yer alan dış çevre faktörleri; küreselleşme, salgınlar, iklim krizi****, endüstri 4.0 ve dijitalleşme, paydaşların talepleri, ekonomik krizler ve kurumsal skandallar olarak belirlenmiştir. Bu faktörler, ekosistem içerisinde yer alan unsurları doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemekte ve kurumsal raporlama ekosistemi içerisinde muhtelif değişimlere yol açabilmektedir.

• **Küreselleşme:** Dünyanın her yerindeki kuruluşların ve insanların ticaret ve yatırım yoluyla bütünleşmesini ve etkileşimini sağlayan bir süreç olan küreselleşme, işletmelere ait bilgilerin erişilebilir, karşılaştırılabilir, anlaşılabilir, güvenilir bir şekilde hazırlanmasını ve ilgililere sunulmasını sağlamıştır (Jayeoba, 2010). Bunun ilk örneği ise farklı ülkelerdeki işletmelerin finansal raporlarının uluslararası düzeyde yapılan düzenlemelerle standart hale getirilmesidir (Türker, 2018). Diğer bir açıdan her ne kadar küreselleşme, kurumsal raporlama ekosisteminde yer alan unsurları etkilese de kurumsal raporların ilki olan finansal raporların ortaya çıkmasını sağlayan muhasebe de ticari faaliyetlerin nasıl kayıt altına alınması gerektiğini belirleyerek uluslararası sınırlar, kültürler ve zaman boyunca kurumsal raporlamanın standartlaşmasını başlatmıştır (Saravanamuthu, 2004). Bu sayede ülkeler arasındaki farklı rekabet dinamiklerine ve işletmelerin hissedarlar için nasıl değer yarattığına dair bilgiler

---

**** iklim değişikliğinin kalıcı ve önlenemez hale gelmesi nedeniyle "iklim krizi" ifadesi kullanılmıştır.

karşılaştırılabilir hale gelmiştir (DiPiazza & Eccles, 2002). Sonuç olarak, küreselleşme kurumsal raporlama ekosisteminde yer alan unsurlar üzerinde önemli etkiler göstermiş ve göstermeye de devam etmektedir. En önemli etkisi, ekosistemde yer alan düzenlemelerde standartlaşma sağlaması ve böylece işletmeler arasında karşılaştırılabilirliği arttırmasıdır. Kurumsal raporlama alanındaki karmaşıklık ve karşılaştırılabilirlik sorunu yakınsama ve standartlaştırma çabasına neden olmuştur. Günümüzde kurumsal raporlama alanında yaşanan süreç UMS'lerin (Uluslararası Muhasebe Standartlarının) ve UFRS'lerin (Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının) oluşum sürecine benzemektedir.

• **İklim krizi:** Kurumsal raporlama iklim değişikliğinin etkilerine ilişkin risklerin açıklanmasında önemli bir role sahiptir (Linnenluecke ve diğerleri, 2015). İklim değişikliğine ilişkin küresel çalışmaların son yıllarda yoğunlaşmasına ve dünyanın en büyük şirketlerinin iklim değişikliğini en etkili küresel risk olarak belirtmesine rağmen şirketlerin konuyla ilgili raporlamaları, paydaşlardan gelen bilgi taleplerine ayak uyduramamıştır (BDO, 2020; Goldstein, 2020). Finansal Raporlama Konseyi'nin (FRC) Finansal Raporlama Laboratuvarı da yayımladığı raporda, şirketlerin iklimle ilgili konulardaki açıklamalarının yatırımcıların beklentilerinin gerisinde kaldığını ortaya koymuştur (FRC, 2019). İklim değişikliği gibi önemli bir konuya ilişkin açıklamalar şu anda genellikle raporlarda kısa vadeli olarak açıklanmakta, farklı kurumsal rapor türlerine dağılmış durumda ve çözüm önermemektedir (Abhayawansa & Adams, 2021). Bununla birlikte iklim ile ilgili açıklamaların kalitesinde iyileşme olmasına rağmen şirketler, henüz uzun olabilecek bir yolculuğun başlangıcındadırlar (EFRAG, 2020).

İklim hassasiyeti ve sosyal huzursuzluk yaşayan paydaşların değişen taleplerine etkin bir yanıt verebilmek için finansal olmayan bilgi raporlaması alanındaki düzenlemelerin uyumlaştırılması ve finansal raporlama ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir (Accountancy Europe, 2019). İklim değişikliği, küresel salgın ve sürdürülebilirlik ile finansal risk-getiri arasındaki giderek netleşen bağlantı, dünya çapında kabul görmüş kapsamlı bir kurumsal raporlama ekosisteminin geliştirilmesi için itici güç olmuştur. Ekosistemdeki paydaşlar da bunu fark etmişler ve politika yapıcılar da dahil olmak üzere birçok taraf çeşitli girişimler gerçekleştirmiştir (CDP ve diğerleri, 2020). Örneğin, 21 Nisan 2021'de revize edilerek yayımlanan AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive-CSRD) ile şirketler, iklim değişikliği gibi sürdürülebilirlik konularının işlerini nasıl etkilediğini ve faaliyetlerinin insanlar ve çevre üzerindeki etkisini rapor etmek zorunda kalacaklardır. Bu durum, son dönemde kurumsal raporlama ekosisteminde meydana gelen gelişmeler ile de paralellik göstermektedir (Aras, 2021b).

• **Salgınlar:** Pandeminin yol açtığı değişim ve dönüşüm, her konuda olduğu gibi kurumsal raporlama ekosisteminde de muhtelif etkiler göstermiştir (Aras, 2020). Covid-19, ekonomik faaliyetlerde durgunluğa ve gerilemeye yol açmasının yanı sıra raporlama ile ilgili hususlarda da değişimlerin meydana gelmesine neden olmuştur. Özellikle paydaşlar, geçmişe ilişkin işletme performansı üzerindeki

etkiyi anlamının yanı sıra, gelecekteki sonuçlar için olası senaryoların (çevresel, sosyal, yönetişimsel vb. hakkında) da sunulması taleplerini arttırmışlardır. Ayrıca pandemi, şirketlerin yalnızca asgari raporlama gerekliliklerine tam olarak uymasının değil, aynı zamanda temel raporlama ilkelerini ve hedeflerini karşılamak için ek bilgilerin gerekli olup olmadığını da dikkate almalarının önemini göstermiştir (FRC, 2020b).

• **Endüstri 4.0 ve dijitalleşme:** Kurumsal raporlamanın dijital dönüşümü son on yılda artan bir ilgi görmektedir. Kurumsal raporlama sürecinde veri toplama, sınıflandırma, analiz etme, yorumlama ve bağlantılı olarak finansal ve finansal olmayan raporların hazırlanmasında ve açıklanmasında veri analitiği teknolojisinin önemli bir rol oynayacağı öngörülmektedir. Ayrıca dijital teknolojilerin kurumsal raporlama sürecini daha etkili hale getireceği böylece ekosistem içerisindeki tüm unsurlar için daha fazla hesap verebilirlik ve şeffaflık sağlanabileceği öngörülmektedir (Lombardi & Secundo, 2020). Bu nedenle kurumların teknolojik yeniliklere uyum sağlama becerisi önemlidir. Kurumsal raporlama ekosisteminde yer alan tarafların Fintech şirketlerinden hizmet almaya devam etmesi ve blokzincir, büyük veri vb. uygulamaları kullanması beklenmektedir.

Endüstri 4.0 ile birlikte kullanımı artan bulut bilişim, blokzincir, büyük veri, yapay zekâ, makine öğrenimi, nesnelerin interneti vd. unsurların kurumsal raporlama ekosisteminin birçok noktasında etkin olarak kullanılabilmesi ifade edilmektedir. Benzer şekilde, XBRL'nin (eXtensible Business Reporting Language), kurumsal raporlama için dönüştürücü bir teknoloji olduğu, kurumsal raporların üretilme ve tüketilme şeklini değiştireceği öngörülmektedir (FRC, 2017; FRC, 2018). Ancak bu etkilerin ne zaman, nasıl ve ne ölçüde gerçekleşeceği konusunda tartışmalar devam etmektedir. Çoğunluğun ortak görüşü ise bu etkilerin uzun vadede gerçekleşeceği yönündedir. Bunun nedeni, kurumsal raporlama ekosisteminin farklı unsurları ve düzenlemeleri içeren çok taraflı karmaşık bir yapıya sahip olması ve ilgili teknolojilerin ekosisteme entegre edilme maliyetlerinin makul seviyeye gelmesinin kısa vadede mümkün görünmemesidir (Cavlak, 2021a). Sonuç olarak, Endüstri 4.0 ve dijitalleşmenin kurumsal raporlama ekosisteminin geleceğinde üç temel özellik taşıyacağı düşünülmektedir. Bunlar; raporlamanın akıllı, etkileşimli ve gerçek zamanlı olmasıdır (Deloitte, 2018).

• **Ekonomik krizler ve kurumsal skandallar:** Finansal piyasaların doğası gereği finansal krizleri tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Ancak bu krizlerin etkilerini sınırlamak adına muhtelif yasal düzenlemeler yapılmalıdır (Delice, 2003). Finansal krizlerin önemli sonuçlarından biri de kriz döneminde paydaş kitlesinin azalan güveninin yeniden inşası için artan şeffaflık ve bilgi talebidir (Herz, 2016). Bu talep, şirketlerin faaliyetlerini kurumsal yönetimin temel ilkelerine uygun olarak sürdürmelerini zorunlu hale getirmektedir (Kurt, 2018). Ayrıca bu süreçler, etik, muhasebe, raporlama, denetim ve kontrol mekanizmaları ile ilgili çok çeşitli değişimlere yol açmıştır (Soltani, 2014).

Ekonomik krizler ve kurumsal skandallar konusunda işletmelere dair sadece finansal raporlar üzerinden yapılan değerlendirmelerin yetersiz kaldığı görülmüştür. Geniş bir paydaş kitlesi de bu süreçte azalan güvenin yeniden inşası için daha fazla şeffaflık ve bilgi talep etmeye başlamıştır (Aras & Sarioğlu, 2015; Herz, 2016). Bu da dünya genelinde yaşanan krizler ile skandallara cevaben, ağırlıklı olarak finansal raporlara dayalı gerçekleşen kurumsal raporlamada değişimi başlatmıştır (Cavlak, 2021b; Leuz, 2010). Ayrıca kurumsal raporlama ekosisteminde yaşanan değişimlerin; Ahold, Enron, Parmalat, Tyco, Wirecard, WorldCom gibi vakalar sebebi ile hızlandığı da ifade edilebilir (White, 2005). Bu vakaların paydaşlar nezdinde oluşturduğu birtakım sorunlar, yürürlükteki düzenlemelerin bir daha böyle durumlar yaşanmaması adına nasıl güncelleneceğini gündeme getirmiştir (Cavlak, 2020). Bu vakalara karşın politika yapıcıların aldığı önlemlerden biri de kurumsal yönetim, kurumsal raporlama ve kurumsal gözetim için prosedürlerin yeniden düzenlenmesidir (Grant & Visconti, 2006).

• **Paydaşların talepleri:** Paydaşların artan şeffaflık talepleri sonucunda kurumların hesap vermelerinin aracı olan kurumsal raporlar, farklı türlerde ve kapsamlarda hazırlanmaktadır. Kuruluşların tabi olduğu yasalar ve paydaşların talepleri üretilecek raporların türünü belirlemektedir (Kurt, 2018). Paydaş kapsamının genişlemesi ve paydaşlarla iletişimin artan önemi şirketlerin kurumsal raporlamada hem finansal hem de finansal olmayan bilgilerini raporlamalarına neden olmaktadır (Mora-Rodriguez & Preist, 2016). Şirketler öncelikli paydaşlarını belirlemede, paydaşlarla toplantılar yapmakta ve onları dikkate alarak iş modellerini oluşturmaktadırlar. Pandeminin ortaya çıkardığı zorluklar ve derinleşen eşitsizlik ile iklim krizi, liderlere son yılların en büyük ticari, ekonomik ve sosyal zorluklarından bazılarını yaşattır. Yönetim danışmanlığı firması McKinsey & Company, 2020 yılında ellincisi düzenlenen Davos Zirvesi'nde gündeme gelen paydaş kapitalizmi konusunu ele alan bir rapor yayınlamıştır. 'Paydaş Kapitalizminin Durumu' başlıklı raporda, Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum-WEF) Kurucu Başkanı Dr. Klaus Schwab tarafından yıllar sonra yeniden gündeme getirilen bu kavrama neden ihtiyaç duyulduğu ele alınmıştır. İş dünyasında yaşanan gelişmelerin detaylı şekilde değerlendirildiği raporda, paydaş kapitalizminin iş liderleri için olumlu bir değişim fırsatı sunduğu vurgulanmıştır. CDSB, GRI, IIRC, SASB ve TCFD'nin önceki çalışmalarından yararlanılarak 2020 yılında paydaş kapitalizmi ölçütleri (21 adet temel ve 34 adet genişletilmiş ölçüt) oluşturulmuştur (WEF, 2020). Ayrıca Schwab 2021 yılında paydaş kapitalizmini açıkladığı "Stakeholder Capitalism: A Global Economy that Works for Progress, People and Planet" başlıklı bir kitap yayınlamış ve bu kavramın şirketlerin gündeminde yer almasını sağlamıştır (Schwab & Vanham, 2021).

4. SONUÇ VE ÖNGÖRÜLER

Geçmişte geleneksel yöntemler ile işlenip sadece belli hissedarlara ve yatırımcılara sunulan finansal bilgi içerikli kurumsal raporların oluşturulduğu kurumsal raporlama yapısı, günümüzde modern sistemler ile işlenip daha geniş bir paydaş kitlesine hitap eden ve finansal olmayan bilgiyi de içeren bir yapıya dönüşmüştür (Cavlak, 2021a). Finansal bilgilerin sunulması için izlenen sürecin aksine şirketlerin finansal olmayan bilgileri rapor ederken geniş bir özgürlüğe ve önemli ölçüde takdir yetkisine sahip olmaları, finansal olmayan bilgilerin raporlanmasında önemli sorunlara neden olmaktadır (Monciardini ve diğerleri, 2020).

Küresel toplumun iklim krizi farkındalığı ve hassasiyeti arttıkça kurumlardan talep ettikleri ESG bilgisi de artmaktadır. ESG raporlamasında devletlerin ve hükümetlerin desteklerinin artacağı ve ayrıca kamu kurumlarının ve kâr amacı gütmeyen kurumların ESG ile ilgili bilgilerini raporlayacakları öngörülmektedir. Hatta ülke büyüklüklerinin ölçülmesinde GSMH'nin (Gayri Safi Milli Hasıla) yanı sıra sosyal ve çevresel göstergelerin de kullanılacağı tahmin edilmektedir. Paydaş talepleri ve devlet desteği ile gönüllülük esasına dayalı olarak hazırlanan kurumsal rapor sayısında artış meydana gelmesi beklenmektedir. ESG raporlamasını kârlarını artıracak bir unsur olarak gören şirketlerin hazırladıkları raporlarda yeşil aklama (greenwashing) ihtimali göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. Eko-aklama, yeşil göz boyama, yeşil makyaj olarak da bilinen yeşil aklama genellikle sembolik ve ana akım faaliyetler arasında bir boşluk olarak tanımlanır (Siano vd., 2017). Çevreci bir kitleyle etkileşime giren şirketler, genellikle çevre dostu gibi görünen ancak aslında belirsiz ve bazen yanlış olabilen iddialar kullanmakta ve bu yaklaşım pazarlama faaliyetlerinde olağan hale gelmektedir. Yeşil aklama, bir kuruluşun çevreye karşı sorumlu bir kuruluş imajı oluşturmak için yanlış veya eksik bilgileri paydaşlarına sunması olarak tanımlanabilir (Furlow, 2010).

Sürdürülebilir kalkınma kavramıyla ifade edilmek istenen kalkınmanın sürdürülmesi değil, kalkınmanın sürdürülebilirliği de içerek şekilde gerçekleşmesidir. Yaşadığımız bu günlerde küresel düzeyde ekonomik sistemde değişimler meydana gelmektedir. Avrupa Birliği (AB), Aralık 2019'da AB Komisyonu tarafından açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakat Çağrısı (European Green Deal) ile 2030'a kadar karbon salımını yüzde 50 azaltmayı, 2050 yılına kadar ise net-sıfır (net zero) karbon salım hedefine ulaşmayı amaçlamaktadır. Yeşil Mutabakat hem yeni bir büyüme stratejisi hem de karbonsuz bir ekonomiyi ifade etmektedir. Bu düzenleme AB ülkelerinden başlayarak tüm dünyada domino etkisi yaratmış ve Covid-19 salgınının da etkisiyle doğrusal ekonomiden döngüsel ekonomiye (circular economy) geçişi hızlandırmıştır. Döngüsel ekonomiye geçiş sürecinde şirketlerin entegre düşünce (integrated thinking) felsefesini benimseyip yeni iş modelleri geliştirmeleri, ürün ve hizmetlerinde inovasyona önem vermeleri gerekmektedir. Bu süreçte paydaş kapsayıcılığının artması ve paydaş ilişkilerinin daha fazla önem kazanması beklenmektedir. Temel ve genişletilmiş "Paydaş Kapitalizmi

Ölçütleri" ve açıklamalar, şirketler tarafından performansa ilişkin temel raporlamalarını ESG göstergeleriyle uyumlu hale getirmek ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına (Sustainable Development Goals- SDGs) katkılarını tutarlı bir şekilde izlemek için kullanılabilir.

IFRS Vakfı, 2021 yılında gerçekleşen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'nda (COP26) kurumsal raporlama ekosistemini etkileyecek önemli gelişmeleri duyurmuştur. 3 Kasım 2021 tarihinde yapılan duyuruda IFRS Vakfı bünyesinde sürdürülebilirlik açıklamalarıyla ilgili bağımsız bir standart belirleyici olan Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu'nun (International Sustainability Standards Board-ISSB) kurulduğu açıklanmıştır. Ayrıca kurumsal raporlama ekosisteminin önemli düzenleyicilerinden olan Değer Raporlama Vakfı (Value Reporting Foundation-VRF) ve İklim Beyanları Standartları Kurulu (Climate Disclosure Standards Board-CDSB) güçlerini ISSB çatısı altında birleştireceklerini duyurmuştur. CDSB 31 Ocak 2022 tarihi itibarıyla faaliyetlerine son verip ISSB ile birleşmiştir. VRF'nin ise Haziran 2022'de ISSB'ye katılması planlanmaktadır. Yaşanan bu gelişmelerin finansal ve finansal olmayan raporlamanın arasındaki bağlantıyı güçlendirerek kurumsal raporlama ile ilgili düzenlemelerde sadeleşme sağlayacağı düşünülmektedir. IFRS Vakfı bünyesinde yer alan Teknik Hazırlık Çalışma Grubu'nun (Technical Readiness Working Group-TRWG) hazırladığı iki adet taslak ve bir adet özet belgenin yayınlandığı duyurusu da ISSB'nin ilk faaliyetleri olarak duyurulmuştur (IFRS, 2021). Ayrıca, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (International Organization of Securities Commissions-IOSCO) ve Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (International Public Sector Accounting Standards Board-IPSASB) TRWG'nin çalışmalarında gözlemci olarak yer almıştır. 31 **Mart 2022'de** ISSB, IFRS S1 Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanması için Genel Koşullar (Genel Koşullar Maruz Kalma Taslağı) ve IFRS S2 İklimle İlgili Açıklamalar (İklim Maruz Kalma Taslağı) başlıklı 2 adet IFRS Sürdürülebilirlik Açıklama Standardı taslağı yayınlamıştır. ISSB, 2022'nin ikinci yarısında geri bildirimleri gözden geçirerek yıl sonuna kadar yeni standartları yayınlamayı hedeflemektedir. ISSB'nin önemli karar alıcı ve düzenleyici kuruluşlarla birlikte çalışmasının kurumsal raporlamadaki karmaşıklığı azaltacağı öngörülmektedir.

Birden fazla paydaşın birçok ihtiyacını karşılayan ve kurumsal raporlamada birbirine bağlı bir kavramsal çerçeve oluşturmak için yapılan çalışmalardan biri olan entegre raporlama (IIRC, 2019), kuruluşun nasıl değer yarattığına dair tüm bilgileri kısa ve öz bir raporda bir araya getirerek kurumsal raporlama ekosistemini basitleştirme amacındadır (Rodríguez-Gutiérrez ve diğerleri, 2019). IIRC'nin ele almaya çalıştığı önemli bir konu da kuruluşların tipik olarak yayınladığı farklı kurumsal raporlardaki entegrasyon eksikliğidir. Çoğu kuruluş, muhasebe standartları, şirketler kanunu ve menkul kıymetler borsası gerekliliklerine uygun olarak bir dizi finansal tablo ve ilgili not açıklamalarını içeren bir yıllık rapor hazırlamaktadır. Aynı kuruluşlar ayrıca sürdürülebilirlik raporu da yayınlamaktadır. Ancak farklı türdeki kurumsal raporlar arasında genellikle çok az bağlantı vardır veya hiç bağlantı yoktur (Deegan, 2020). Bu gelişmeler yaşansa da finansal raporlama, kurumsal raporlamanın temelini oluşturmaya

devam edecektir. Ayrıca kurumlar risklerini daha iyi yönetebilmek ve fırsatları daha iyi değerlendirebilmek için orta ve uzun vadeli düşünmeye başlayacak, gelecekteki performanslarına ilişkin tahminler yapacak ve bütüncül raporlamaya geçeceklerdir. Bunun sonucunda, entegre raporlama ve değer raporlaması (azalan, korunan ya da yaratılan değer) kavramlarının önem kazanacağı öngörülmektedir.

Diğer taraftan kurumsal raporlama ekosisteminde yaşanacak gelişmelere bağlı olarak şirketlerin organizasyon yapısında “Chief Sustainability Officer (CSO)” adıyla yeni bir üst yönetim kadrosunun oluşması beklenmektedir. Ayrıca entegre raporlama konusunda çalışan uzmanlar değer yönetimine vurgu yaparak; “Chief Value Officer (CVO)” veya “Chief Value Executive (CVE)” adıyla yeni bir üst yönetim kadrosuna ihtiyaç olduğundan bahsetmektedirler. Bunların yanı sıra muhasebe ve denetim alanında yeni uzmanlık alanlarının ortaya çıkması, bazı yükseköğretim kurumlarının ve meslek örgütlerinin eğitim müfredatlarında kurumsal raporlama ile ilgili düzenlemelerin artarak devam edeceği öngörülmektedir. Daha geniş bir perspektifte ise kurumsal raporlamada artan karmaşıklık düzeyi, düzenlemelerin fazlalığı ve karşılaştırılabilirlik sorunu, raporlamada rol alan tarafların ortaklaşa hareket etmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle de kurumsal raporlamada yakınsama ve standartlaştırma çabalarının devam edeceği öngörülmektedir. Kurumsal raporlama unsurlarını etkileyen faktörlerden biri olan endüstri 4.0 ve dijitalleşmenin öneminin giderek artacağı ve ekosistemde yer alan tarafların fintech şirketlerinden hizmet almaya devam etmelerinin yanı sıra blokzincir, büyük veri, bulut bilişim vb. uygulamaları da giderek artan oranda kullanması beklenmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın Etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve de finansal destek alınmamıştır.

TEŞEKKÜR

Çalışmanın hazırlanmasında değerli katkı ve görüşlerini sunduğu için Yıldız Teknik Üniversitesi Muhasebe ve Finansman Ana Bilim Dalı öğretim üyesi, Finans, Kurumsal Yönetim ve Sürdürülebilirlik Araştırma ve Uygulama Merkezi (CFGS) kurucu direktörü ve Entegre Raporlama Derneği Türkiye - ERTA yürütme kurulu başkanı olan Sayın Prof. Dr. Güler ARAS’a teşekkür ederiz.

YAZARLARIN KATKILARI

Çalışma Konsepti/Tasarım - ESK, HC; Yazı Taslağı - ESK, HC; İçeriğin Eleştirel İncelemesi - ESK, HC; Son Onay ve Sorumluluk - ESK, HC.

AUTHORS' DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

ACKNOWLEDGEMENTS

We would like to thank professor Güler ARAS, who is a lecturer of Accounting and Finance Department at Yıldız Technical University, founding director of Finance, Corporate Governance and Sustainability Center (CFGS) and founder and executive board chairman of Integrated Reporting Association Türkiye - ERTA, for her valuable contribution and opinions in the preparation of the study.

AUTHORS' CONTRIBUTIONS

Conception/Design of Study - ESK, HC; Drafting Manuscript - ESK, HC; Critical Revision of Manuscript - ESK, HC; Final Approval and Accountability - ESK, HC.

KAYNAKÇA

- A4S. (2021). *Navigating the reporting landscape: an introduction to sustainability-related reporting for finance professionals*.
- Abhayawansa, S. & Adams, C. (2021). Towards a conceptual framework for non-financial reporting inclusive of pandemic and climate risk reporting. *Meditari Accountancy Research, ahead-of-p*(ahead-of-print). <https://doi.org/10.1108/MEDAR-11-2020-1097>
- ACCA. (2013). *Understanding investors: directions for corporate reporting*. <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/financial-reporting/pol-afb-ui02.pdf>
- ACCA. (2016). *Meeting Users' Information Needs: The Use and Usefulness of Integrated Reporting*. London.
- ACCA, BAFA & FARSIG. (2020). *The future of financial reporting 2020: communication, standard setting, intangibles and audit*.
- ACCA & Brand, H. (2021). *Invisible threads: communicating integrated thinking*. London.
- AccountAbility. (2021). *About us*. Retrieved October 15, 2021 from <https://www.accountability.org/about>
- Al-Htaybat, K. & von Alberti-Alhtaybat, L. (2017). Big data and corporate reporting: impacts and paradoxes. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 30(4), 850–873. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-07-2015-2139>
- Aras, G. (2020). Kurumsal raporlamada değişim ve dönüşüm rüzgarı. *Reporting matters - SKD Türkiye 2020 Raporu*.
- Aras, G. (2021a). Röportaj. *TKYD Kurumsal Yönetim*. https://tkyd.org/files/downloads/faaliyet_alanlari/yayinlarimiz/kurumsal_yonetim_dergisi/Kurumsa

1 Yonetim Dergisi_Sayi45.pdf

- Aras, G. (2021b). Net sıfır karbon hedefi ve global raporlamaya doğru: entegre raporlama. *EKOIQ*.
<https://ekoIQ.com/2021/06/21/net-sifir-karbon-hedefi-ve-global-raporlamaya-dogru-entegre-raporlama>
- Aras, G. & Sarioğlu, G. U. (2015). *Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- Arslanoğlu, İ. (2016). *Bilimsel Yöntem ve Araştırma Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Barkemeyer, R., Preuss, L. & Lee, L. (2015). Corporate reporting on corruption: an international comparison. *Accounting Forum*, 39(4), 349–365. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2015.10.001>
- BDO. (2020). Sustainability and climate change reporting - now a key issue. <https://www.bdo.co.uk/en-gb/insights/audit-and-assurance/uk-gaap-and-narrative-reporting/sustainability-and-climate-change-reporting-now-a-key-issue>
- Beattie, V. (2000). The future of corporate reporting: a review article. *Irish Accounting Review*, 7(1), 1–36.
- Bhaskar, K., Flower, J. & Sellers, R. (2021). *Disruption in financial reporting: a post-pandemic view of the future of corporate reporting*. Oxon: Routledge.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Blomme, H. (2019). Towards better corporate reporting: core & more. *Schmalenbach Business Review*, 71(2), 263–270. <https://doi.org/10.1007/s41464-018-0059-x>
- Bradish, R. D. (1965). Corporate reporting and the financial analyst. *The Accounting Review*, 40(4), 757.
- Brockett, A. & Rezaee, Z. (2012). *Corporate sustainability: integrating performance and reporting*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Bruce, R. (2021). The evolving reporting ecosystem. <https://abmagazine.accaglobal.com/global/articles/2021/nov/comment/the-evolving-reporting-ecosystem.html>
- Buhr, N. (2007). Histories of and rationales for sustainability reporting. In J. Unerman, J. B. And ve B. O'Dwyer (Ed.), *Sustainability accounting and accountability* (57–69). Oxon: Routledge.
- Capitals Coalition. (2021). *The coalition*. Retrieved December 15, 2021 from <https://capitalscoalition.org/the-coalition>

- CDP. (2021). *About us*. Retrieved October 15, 2021 from <https://www.cdp.net/en/info/about-us/what-we-do>
- Cavlak, H. (2020). Parlayan yıldızdan ulusal utanca: Wirecard AG vak'ası. İçinde L. Kavut (Ed.), *Vak'alar 2020* (103–131). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü.
- Cavlak, H. (2021a). Kurumsal raporlamanın dijital dönüşümünde 3B etkisi: blokzincir, bulut bilişim, büyük veri. İçinde Z. Aykanat (Ed.), *İşletme fonksiyonları ile dönüşümün yeni adı: Endüstri 4.0* (147–184). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Cavlak, H. (2021b). Kurumsal ve finansal raporlamanın geleceği üzerine değerlendirmeler. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (64), 39–58. <https://doi.org/10.26650/MED.797559>
- CDP, CDSB, GRI, IIRC & SASB. (2020). *Reporting on enterprise value - illustrated with a prototype climate-related financial disclosure standard*.
- CRD. (2019). *Driving alignment in climate-related reporting - year one of the better alignment project*.
- Deegan, C. (2020). *An introduction to accounting: Accountability in organisations and society*. South Melbourne: Cengage Learning Australia Pty Limited.
- Delice, G. (2003). Finansal krizler: teorik ve tarihsel bir perspektif. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (20), 57–81.
- Deloitte. (2016). *Thinking Allowed - The future of corporate reporting*.
- Deloitte. (2018). *Crunch time 7 - reporting in a digital world*.
- Deloitte. (2021). *Environment, social, and governance considerations: corporate reporting and assurance basics*.
- DiPiazza, S. A. & Eccles, R. G. (2002). *Building public trust: the future of corporate reporting*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- EFRAG. (2020). *How to improve climate-related reporting: A summary good practices from Europa and beyond. Project Task Force on Climate-related Reporting*.
- EC. (2021). *Corporate sustainability reporting*. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en
- Escarus. (2021). *Şirketlerin TCFD raporlamaları ve iklim riskleri*. <https://www.escarus.com/sirketlerin-tcfd-raporlamalari-iklim-riskleri>
- European Commission. (2021). *Commission guidelines on non-financial reporting*. Retrieved December 15, 2021 from https://ec.europa.eu/info/publications/non-financial-reporting-guidelines_en#climate

- FEE. (2015). *The Future of Corporate Reporting – Creating the Dynamics for Change*. Brüksel.
- FRC. (2017). *XBRL: deep-dive / digital future of corporate reporting*.
- FRC. (2018). *Blockchain and the future of corporate reporting - how does it measure up?*
- FRC. (2019). *Climate-related corporate reporting - where to next?*
- FRC. (2020a). *A matter of principles - the future of corporate reporting*.
- FRC. (2020b). *Annual review of corporate reporting 2019/20*. London.
- Furlow, N. E. (2010). Greenwashing in the new millennium. *The Journal of Applied Business and Economics*, 10(6), 22–25.
- GRI. (2021). *About GRI*. Retrieved October 15, 2021 from <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history>
- Gökten, P. O. & Marşap, B. (2017). Paradigm shift in corporate reporting. İçinde S. Gokten (Ed.), *Accounting and Corporate Reporting - Today and Tomorrow* (3–14). InTech. <https://doi.org/10.5772/intechopen.68832>
- Goldstein, A. (2020). *Persistent business blind spots on climate risk and adaptation*. <https://gca.org/reports/persistent-business-blind-spots-on-climate-risk-and-adaptation>
- Grant, R. M. & Visconti, M. (2006). The strategic background to corporate accounting scandals. *Long Range Planning*, 39(4), 361–383. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2006.09.003>
- Haller, A., Link, M. & Groß, T. (2017). The term ‘non-financial information’ – a semantic analysis of a key feature of current and future corporate reporting. *Accounting in Europe*, 14(3), 407–429. <https://doi.org/10.1080/17449480.2017.1374548>
- Herz, R. H. (2016). *More accounting changes- financial reporting through the age of crisis and globalization*. Bingley: Emerald Group Publishing Limited.
- ICAEW. (2017). *What’s Next for Corporate Reporting: Time to Decide?* London.
- ICAEW. (2020). *Building a modern audit profession - audit manifesto*. London.
- IFRS. (2021). *Technical Readiness Working Group*. <https://www.ifrs.org/groups/technical-readiness-working-group/#resources>
- IIRC. (2019). External environment. *Integrated Report 2019*.
- IAASB. (2021). *About IAASB*. Retrieved October 15, 2021 from <https://www.iaasb.org/about-iaasb>
- IASB. (2021). *About the International Accounting Standards Board (Board)*. Retrieved October 15, 2021 from <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board>

- ISSB. (2021). *About the International Sustainability Standards Board*. Retrieved December 18, 2021 from <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board>
- ISO. (2021). *Standarts*. Retrieved December 15, 2021 <https://www.iso.org/standards.html>
- IPCC. (2021). *Climate change 2021: the physical science basis*. <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-i>
- İslamoğlu, H. & Almaçık, Ü. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Jayeoba, J. O. (2010). Effect of globalization on financial reporting: a case study of Zenith Bank PLC. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2146570>
- Kurt, E. S. (Ed.). (2018). *Kurumsal raporlama*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Leuz, C. (2010). Different approaches to corporate reporting regulation: how jurisdictions differ and why. *Accounting and Business Research*, 40(3), 229–256. <https://doi.org/10.1080/00014788.2010.9663398>
- Linnenluecke, M. K., Birt, J. & Griffiths, A. (2015). The role of accounting in supporting adaptation to climate change. *Accounting & Finance*, 55(3), 607–625. <https://doi.org/10.1111/acfi.12120>
- Lombardi, R. & Secundo, G. (2020). The digital transformation of corporate reporting – a systematic literature review and avenues for future research. *Meditari Accountancy Research*. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-04-2020-0870>
- May, L. J. & Zhumei, W. (2019). The value and future of audit. *ISCA Journal*.
- Monciardini, D., Mähönen, J. T. & Tsagas, G. (2020). Rethinking non-financial reporting: a blueprint for structural regulatory changes. *Accounting, Economics, and Law: A Convivium*, 10(2), 1–43. <https://doi.org/10.1515/acl-2020-0092>
- Moore, J. F. (1993). Predators and prey: a new ecology of competition. *Harvard Business Review*, 71(3), 75–86.
- Mora-Rodriguez, M. & Preist, C. (2016). The role of interoperability in sustainable decisions: the case of CDP. In *Proceedings of ICT for Sustainability 2016*. Paris, France: Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/ict4s-16.2016.26>
- Oberholster, T. (2021). *Audit is but one element in the reporting ecosystem, says Deloitte's Bonga Nyembe*. <https://cfo.co.za/articles/audit-is-but-one-element-in-the-reporting-ecosystem-says-deloittes-bonga-nyembe>
- OECD. (2021). *About*. Retrieved December 15, 2021 <https://www.oecd.org/about>

- PRI. (2019). *TCFD-based reporting to become mandatory for PRI signatories in 2020*.
<https://www.unpri.org/news-and-press/tcfd-based-reporting-to-become-mandatory-for-pri-signatories-in-2020/4116.article>
- PRI. (2021). *About the PRI*. Retrieved October 15, 2021 from <https://www.unpri.org/about-us/about-the-pri>
- PwC. (2019). *The future of audit - perspectives on how the audit could evolve*.
- Rodríguez-Gutiérrez, P., Correa, C. & Larrinaga, C. (2019). Is integrated reporting transformative? *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 10(3), 617–644.
<https://doi.org/10.1108/SAMPJ-12-2017-0156>
- Saravanamuthu, K. (2004). What is measured counts: harmonized corporate reporting and sustainable economic development. *Critical Perspectives on Accounting*, 15(3), 295–302.
[https://doi.org/10.1016/S1045-2354\(03\)00063-7](https://doi.org/10.1016/S1045-2354(03)00063-7)
- Saruhan, Ş. C. & Özdemirci, A. (2016). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Schwab, K. & Vanham, P. (2021). *Stakeholder capitalism: a global economy that works for progress, people and planet*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Shift & Mazars LLP. (2021). *UN Guiding Principles Reporting Framework*.
<https://www.ungpreporting.org>
- Siano, A., Vollero, A., Conte, F. & Amabile, S. (2017). “More than words”: expanding the taxonomy of greenwashing after the Volkswagen scandal. *Journal of Business Research*, 71, 27–37.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2016.11.002>
- Soltani, B. (2014). The anatomy of corporate fraud: a comparative analysis of high profile American and European corporate scandals. *Journal of Business Ethics*, 120(2), 251–274.
<https://doi.org/10.1007/s10551-013-1660-z>
- TCFD. (2021). *About*. Retrieved December 15, 2021 from <https://www.fsb-tcfd.org/about>
- Tansley, A. G. (1935). The use and abuse of vegetational concepts and terms. *Ecology*, 16(3), 284–307.
<https://doi.org/10.2307/1930070>
- TDK. (2021). *Türkçe Sözlük*. Ekosistem. <https://sozluk.gov.tr>
- TNFD. (2021a). *About*. Retrieved December 15, 2021 from <https://tnfd.global/about>
- TNFD. (2021b). Nature in scope: a summary of the proposed scope, governance, work plan, communication and resourcing plan of the TNFD. <https://tnfd.global/wp->

content/uploads/2021/07/TNFD-Nature-in-Scope-2.pdf

Türker, M. (2018). Dijitalleşme sürecinde küresel muhasebe mesleğinin yeniden şekillenmesine bakış. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 202–235.

UN. (2021). *The 17 goals*. Retrieved December 15, 2021 from <https://sdgs.un.org/goals>.

UN-GC. (2021). *The Ten Principles of the UN Global Compact*. Retrieved December 15, 2021 from <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

Uyar, A. (2015). *Kurumsal raporlamanın gelişimi ve güncel yaklaşımlar*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Vasarhelyi, M. A., Kogan, A. & Tuttle, B. M. (2015). Big data in accounting: an overview. *Accounting Horizons*, 29(2), 381–396. <https://doi.org/10.2308/acch-51071>

VRF. (2021). *Corporate Reporting Dialogue dissolves, as global harmonization efforts take hold*. <https://www.valuereportingfoundation.org/news/corporate-reporting-dialogue-dissolves-as-global-harmonization-efforts-take-hold>

VRF. (2022a). *About*. Retrieved January 3, 2022 from <https://www.valuereportingfoundation.org/about>

VRF. (2022b). *Governance*. Retrieved January 3, 2022 from <https://www.valuereportingfoundation.org/governance/#value-reporting-foundation-board>

Weetman, P., Tsalavoutas, I. & Gordon, P. (2020). *International corporate reporting - global and diverse*. Oxon: Routledge.

WEF. (2020). *Measuring stakeholder capitalism: towards common metrics and consistent reporting of sustainable value creation*. Geneva.

White, A. L. (2005). New wine, new bottles: the rise of non-financial reporting. *Business for Social Responsibility Business Brief*.

Zairi, M. & Letza, S. (1994). Corporate reporting. *Management Decision*, 32(2), 30–40. <https://doi.org/10.1108/00251749410054792>